

KÖNYVTÁRI LEVELEZŐ / LAP

Az Informatikai és Könyvtári Szövetség hír- és levelezőlapja

Bohemisták, népszámlálások: Könyvtári esték a KSH Könyvtárban

Tartalom

Napló

Digitális nemzedék konferencia (<i>Kristóf Ibolya</i>)	3
Az MKE Műszaki Könyvtáros Szekció sikeres jubileumi szakmai konferenciája (<i>Balázs-Arth Valéria</i>)	6

Közhírré tétetik

A BAJAI-INFO-LÁNC megvalósított programjai (<i>Majorné Bodor Ilona–Letenai Mária</i>)	11
Könyvtári esték (<i>Lencsés Ákos</i>)	16
(Ott)hontalan könyvtár (<i>Kovátsné Várady Eszter</i>)	18
A családunk könyvtára – Az új rend (<i>Dományi Zsuzsa</i>)	22
A fűszál ereje (<i>Petrozsényi Eszter</i>)	23
Családjogi előadás a jogi esteken (<i>petro</i>)	24
Könyvhódító. Ünnepi Gála a Bartók Teremben (<i>Czupyné Léber Boglárka</i>)	25
Hornyik Miklós halálhírére	26

Szomszédoló

Arcok a mediterrán fényben (<i>Mák Ferenc</i>)	28
---	----

Iskolai könyvtárak

Egy hosszú nap az olvasásfejlesztés jegyében (<i>Donkó Erika</i>)	30
--	----

Tudjon róla

Eseménynaptár, 2012	35
---------------------------	----

2012. február 12-én hatalmas érdeklődés mellett rendezték meg a *Digitális nemzedék* konferenciát az ELTE Kazinczy utcai épületében. A szervező ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar (PPK), Iskolapedagógiai Központ, Információs Társadalom Oktató- és Kutatócsoport, Magyar tanárok Egyesülete és Osztályfőnökök Országos Szakmai Egyesülete a megváltozott oktatási körülményekre kívánta felhívni a figyelmet. A konferenciára kb. négyszázan regisztráltak, még úgy is, hogy a regisztrációs időszakot a hatalmas érdeklődés miatt két héttel korábban lezárták. Végül a szombati napon a téli időjárás miatt késve érkezők délelőtt már csak az online közvetítésen keresztül követhették az előadásokat – az aulában ugyanis nem fértek többen el.

A nagy érdeklődés is jelzi, hogy valami megváltozott. Mások a mostani fiatalok, máshogy élik meg élményeiket, más ingerekhez és tempóhoz szoktak, tanáraiktól eltérő környezetben nőnek fel. Számukra az internet és a digitális világ természetes – szemben velünk, akik ezekkel 10–25–40 évesen szembesülünk.

A délelőtti plenáris programot *Szabolcs Éva* előadása nyitotta, aki a nemzedékekről és azok időbeli változásairól, meghatározó elemeiről beszélt. Kiemelte, hogy egy nemzedéket nem a születés, hanem a közös élmények tesznek korcsoportból nemzedékké, így például az is előfordulhat, hogy egy korcsoport tagjai nem ugyanahhoz a nemzedékhez fognak tartozni. Meghatározó továbbá a nemzedékek közötti kapcsolat, így a szülő és a gyermek viszonya. Korábbi kutatásokban a gyermeket mint hiányos felnőttet közelítették meg, aki még nem önálló, nem független. A jelenlegi kutatások alapján a gyermekekre nem passzív személyként tekintenek, hanem aktív csoportként, akik külön világot jelenítenek meg, valamint figyelembe veszik azt is, hogy a felnőttek folyamatosan változnak. (Elég csak az élethosszig tartó tanulásra gon-

dolni.) Megváltoznak a hagyományos gyermek-felnőtt kapcsolatok is; a gyermek fogyasztóként jelenik meg, illetve a gyermek- és a felnőttkor átmenete elhúzódik. A posztadoleszcenciaként ismert jelenség azonban nem most, hanem már a nyolcvanas években kezdődött, a pálya- és párválasztás azóta egyre jobban kitolódik, és a választás sem bizonyul sok esetben véglegesnek. A korábbi társadalmakra jellemző volt, hogy az egyes nemzedékek között nem volt olyan nagy különbség, ám a szenioritás, az idősebbek tapasztalata előnyt jelentett, míg manapság az idősök tapasztalatai leértékelődnek. Az infokommunikációs lehetőségekből adódóan a történelem tanulmányozása már nem minden esetben jelent megoldást. Az infokommunikációs technológia minőségi változást hozott, az internet terjedési sebessége bármely korábbi technika terjedési sebességét felülmúlja.

A második előadó, *Gyarmathy Éva* azt emelte ki, hogy az újabb nemzedékek, az újabb technikák mindig is ellenérzést keltettek az idősebbekben; egyfajta romboló hatást láttak bennük. Példaként az írásbeliség megjelenését említette, amelyben Szókratész az elbutulás veszélyét látta, a középkorban pedig arról panaszkodtak, hogy már tíz oldalt sem képesek megjegyezni a fiatalok, mert csak olvasnak. Tehát a jelenség nem új keletű. A jelenlegi oktatási rendszerben az olvasás, a könyvből történő tanulás elvárt és meghatározó képesség. Az ehhez szükséges logikai-elemző gondolkodás a felolvasással alakul ki, és fokozatosan fejlődik ki a gyermekben. Ma a tudásszerzés nem felolvasással, hanem képekkel történik. A gyerekekre jellemző bizonyos képességek erőssége; más, korábban jellemző képességekben, például a kognitív elemző gondolkodásban pedig gyengeség mutatkozik. A kultúra átalakulásával megváltoztak a készségek, és megváltozott az agyműködés is. Az elemzés helyett a holisztikus gondolkodás erősödik, ám

sok esetben hiányzik a rendszer, a helyzet átgondolása. Ennek feloldására lehet, hogy elég lenne az órákat az összefoglalással kezdeni, és először azt elmondani, hogy mire való mindez. Az előadás végén a mozdulatok jelentősége is szóba került, mivel a gondolkodás mögött ott van az észlelés is. Szükség van a kézzelfogható világra, mivel a virtuális világban csak a virtuális képességek fejlődnek.

Tari Annamária előadásában az erre a generációra jellemző és a fokozott online jelenlétből következő pszichológiai jelenségekre hívta fel a figyelmet. Kiemelte a Z-generációban általánosnak mondható mozaikos érettséget: a fiatalok bizonyos helyzetekben koraérettnek, míg más képességekben elmorogtak. Ezt a mozaikos működést azonban mi, felnőttek is hajlamosak vagyunk erősíteni, főleg azokon a területeken, ahol a gyerekek koraérettnek mondhatók.

Az online személyiség gyakorta narcisztikus, hiszen aki jelen van a közösségi oldalakon, ott aktív, annak gyakoriak az énközlései, sok mindent megoszt önmagáról. Az ebbe a közegbe bekerülők ezt tekintik természetesnek, ők pedig egyre fiatalabbak, tehát még kialakulatlan személyiséggel tapasztalják ezt, míg az idősebbek már kialakult énképpel, személyiséggel, felnőttként találkoztak ezzel a közeggel. Az előadó hangsúlyozta a család szerepét, amely keretet adhat a gyerekeknek, valamint segíthet az élmények megélésében. A fiatalokra jellemző egy új élményátélési mód; ők valamin keresztül élik meg az élményeket, így ellentétbe kerül a *sokan tudják és az én átélem*. Az azonnali megosztás miatt nem marad meg az az idő, ami az érzelmek feldolgozásához, a konfliktuskezeléshez szükséges. A gyakori postolás jelentheti a külső megerősítés iránti igényt. Ez is mutatja, hogy az új közegben új típusú szorongások is jelen vannak. Következhet ez az ismétlődő megmérettetésekből is, hiszen az idősebbek első nagy próbatétele 18 éves korukban az érettségi volt, míg most már az óvodába, általános iskolába is felvételizni kell, valamint meg kell felelni az iskola mellett a különórákon is.

Az online profilok, a közösségi oldalak miatt a másik emberről az ún. kemény ada-

tok, a tények, tényszerű megállapítások megszerzése könnyűvé vált, ám ezzel párhuzamosan a személyek közti kommunikáció ellaposodott, nehezen alakulnak ki mély beszélgetések. Az internet fejlődése, a személyre szabott keresők és reklámok tovább erősíthetik a narcisztikus vonalat – zárta előadását *Tari Annamária*, aki az Y- és a Z-generációról már megjelentetett önálló kötetet is.

Ságvári Bence a homogénnek gondolt Z-generáció, azaz a most 9–16 évesek különbségeire hívta fel a figyelmet. A 2010-es EU Kids Online kutatás eredményeit ismertette elmondta, hogy ez a korosztály egyre hamarabb találkozik az internettel. Magyarországon átlagban 7–8 éves korra tehető az online internethasználat kezdete. Míg a most 16 évesek majdnem 11 évesen kezdték használni a világhálót, addig a most 9 éves korosztályban ez 7 éves korra tehető. Ez a generáció eltérő a mindennapos internethasználatban is: míg a 9–10 éveseknél az arány 33, addig a 15–16 éveseknél 75 százalékos. Leggyakoribb tevékenységük a videózás, az iskolai feladatmegoldás és a közösségi oldalak. Az online jelenlét alakításában a szülőknek van fontos szerepük. Azok a szülők, akik magabiztos internethasználók, jobban tudják gyermekeiket segíteni ebben, míg az internetet nem használó vagy abban kevésbé járatos szülők tiltásokat vagy a teljes ráhagyást, a szabadságot adják gyermekeiknek. Ebben a tekintetben is fontos adat, hogy Magyarországon az európai átlagnál még mindig alacsonyabb az idősebb korosztály nethasználata.

A plenáris programokat kerekasztal-beszélgetés követte, ahol a délelőtti előadásokra reflektálva a Netgeneráció 2010 kutatásról és az oktatásban jelen lévő online alkalmazásokról beszélgettek. *Arató László*, a Magyar tanárok Egyesületének elnöke kiemelte, hogy az internet jobb, mint a televízió egyeduralma, hiszen ebben a közegben gyakori tevékenység az olvasás és a szövegalkotás. Más képességek szükségesek a képernyőről való olvasáshoz, mint egy regény elolvasásához; a digitális olvasás következtében sokkal jobb a fiatalok lényegkiemelő és szövegátfutó képessége. *Léva Dóra*, az ELTE PPK doktorandusza és tanársegéde beszámolt arról,

hogy a tanár szakos hallgatóknak – a hatodik féléve zajló *Modern eszközök a pedagógiában* című kurzus során – tanítják az online eszközök alkalmazását, bevonását az oktatási folyamatba. Néhány gyakorlati példa is elhangzott, például hibás Wikipédia-szócikk javítása a tanár vezetésével, vagy irodalmi alkotás feldolgozása a legnépszerűbb közösségi oldalon projektek keretében.

A kerekasztal-beszélgetés után a digitális nemzedék is hallatta hangját a konferenciához kapcsolódó pályázat (Így élünk mi – A digitális bennszülöttek mindennapjai) kapcsán. Rövid filmekben általános és középiskolások mutatták be, hogyan is élnek, hogyan is tanulnak ők. A nyertes videók megtekinthetők a konferencia honlapján is (<http://digitalisnemzedek.hu>).

Délután szekcióelőadásokban folytatódott a diskurzus a tanárszerepről, a magyartanításról, a számítógép- és internetfüggőségről, a sajátos nevelési igényű diákok oktatásáról.

A konferencia és a beszélgetések során többen is hangsúlyozták a katedrapedagógia felbomlását, a tanár mint egyedüli tudásbirtokos szerepének eltűnését, a több forrás használatát, a hiteles forrás megtanításának szükségességét. Azonban nem kerültek szóba a könyvtárak és a könyvtárostanárok sem.

A minden iskolában jelen lévő, (köz)oktatásban dolgozó, az iskolai könyvtárat vezető és pedagógiai végzettséggel rendelkező könyvtárostanárok ugyanis pont ezt tanítják a könyvtárhasználat során – a közoktatásban és a felsőoktatásban is. A könyvtár-pedagógiának mindig is kiemelt eleme volt a több-könyvűség, a több forrás.

A megváltozott nemzedékkel azonban nemcsak a közoktatásban, az iskolapadban, hanem a könyvtárakban, az iskolai és gyermekkönyvtárakban, de a felsőoktatásban és minden könyvtártípusban találkozhatunk. Érezzük a változást; valami megváltozott, mások a mai fiatalok.

De változunk velük együtt mi is, érdemes ezt figyelembe venni. Mások a diákok, más képességeik vannak, így alakítanunk kell a módszereinken, a megszokott sémáinkon; változhat a forma, az eszköz, az alapzaj, miközben a lényeg ugyanaz marad. Vegyük észre azokat az értékeket, amelyeket ez a nemzedék nyújt; tanuljuk meg tőlük, amit ők tudnak!

A konferencia oldalán a plenáris előadások és a kerekasztal-beszélgetés felvételről megtekinthetők, a félév végén pedig nem a diákokat, hanem a tanárokat állítja középpontba a *Digitális pedagógus* című rendezvény. ■

Az MKE Műszaki Könyvtáros Szekció sikeres jubileumi szakmai konferenciája

✦ Balázs-Arth Valéria

Sajó Andrea,
Nagy Zolán,
Fonyó Istvánné

Az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) magyar kultúra napi rendezvényeihez kapcsolódóan 2012. január 19-én megtartották a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Műszaki Könyvtáros Szekció (MKE MKSZ) sikeres jubileumi szakmai konferenciáját. Az aznapi ünnepségek bőséges kínálatában is nagy érdeklődés kísérte a rendkívül gazdag és jól összeállított programot. A hallgatóságot *Fonyó Istvánné*, a BME OMIKK főigazgatója és *Sajó Andrea*, az OSZK főigazgatója, az esemény házigazdája köszöntötte, úgy is, mint az MKSZ régi tagja.

A konferencia kifejezetten műszaki szakkönyvtári, informatikai kérdéseket taglaló előadásokkal indult. Elsőként a Könyvtári Intézet vezető munkatársai, *Hegyközi Ilona* és *Hangodi Ágnes* tartottak előadást *A Könyvtári Intézet országos szakkönyvtári és képzési szolgáltatásai* címmel a szakkönyvtári tájékoztatás legújabb lehetőségeiről és a könyvtárosképzés területén kialakult helyzetéről, illetve modernizáló átalakításokról.

Ezt követte *Az MKSZ tevékenysége a műszaki szakkönyvtárak, a vállalati, üzemi, intézményi könyvtárak fejlesztése területén* című előadás *Balogh Margittól*, az MKSZ korábbi elnökétől. Célkitűzések és eredmények a 70-es évektől a 90-es évekig – előadása visszatekintés volt, az 1970 és 1990

közötti korszak történetét foglalta össze, a szervezet vezető egyéniségeit idézte fel, azaz, hogy mindezt össze kell gyűjteni, és az utókor számára is hozzáférhetővé kell tenni.

Kóródy Judit, az Infodok Kft. vezetője (a Magyar Telekom Infotekától) rendkívül érdekes előadást tartott *Új kihívások a vállalati könyvtárakban (A vállalati könyvtárak átrendeződése és fejlődése az újabb elektronikus szolgáltatások útján)* címmel, kitekintéssel a vállalati, intézményi, műszaki könyvtáraink jövőjére is. Az előadásában felvázolt új szolgáltatások jelentősen növelik majd a felhasználók körét és az információt kereső látogatók létszámát is.

A konferencia második részében az MKSZ másik fontos tevékenységéről esett szó: a határainkon túli magyar könyvtárak támogatása területén végzett munkát bemutató előadások következtek, mégpedig a valamikori Jugoszlávia területén levő könyvtárakra fókuszálva. Az 1979 és 2008 közötti időszakban a történelmi Magyarország Délvidékének több tájegységén (a szerbiai Vajdaságban, Horvátországban és a szlovéniai Muravidéken levő könyvtárakban) a magyar dokumentumok megmentése és gyarapítása érdekében megvalósított hungarica-mikrofilmezési program keretében elvégzett munkáról tartott előadást három olyan szakember, aki maga is részt vett e munkálatokban.

Ezt a rendkívül fontos, szakmai tudást és körütekintést igénylő mikrofilmezési munkát az OSZK munkatársai végezték *Nagy Zoltánnak*, a Mikrofilmtár és a Jelenkori Fotóművészeti Gyűjtemény és Dokumentáció vezetőjének az irányításával. A legtöbb munka a vajdasági könyvtárakban, ott is elsősorban a két nagy központban, Újvidéken és Szabadkán folyt, aminek eredményeként több százezer oldallal gyarapodtak, egészültek ki mind az OSZK, mind az ottani könyvtárak hírlap- és folyóirat-anyagai. Ennek érdekében 1978 és 1990 között minden évben legkevesebb hét napot a fenti két helyszínen dolgoztak a nemzeti könyvtár munkatársai.

Az első rendkívül érdekes, nemcsak szakmai, hanem művelődéstörténeti mozzanatokkal is színesített délvidéki előadást *Pastyik László*, az Újvidéki Egyetem Magyar Tanszékének korábbi tanára, sajtótörténész, bibliográfus tartotta *A vajdasági történeti hírlap- és folyóiratmentő munkálatok eredményei és jövője* címmel. A bevezetőben a már említett Délvidék, „az aljvidék, a lenti-ség” fogalmának földrajzi-történelmi meghatározásáról szólt. (Még egy kis gasztronómiai betekintést is nyújtva a résztvevőknek elmondta, hogy ahol paprikát használtak ételízésítésre, az a magyarsághoz volt köthető, ahol borsot, az pedig a szlávokhoz, románokhoz.)

Beszélt arról, hogy „a délszláv királyságban három nemzeti könyvtár volt: a belgrádi, a zágrábi és a ljubljanoi. Ezen kívül jelentős gyűjtő szerepük volt az úgynevezett maticák könyvtárainak, így a magyarság szempontjából nagyon fontos az újvidéki Szerb Maticának az állománya, gyűjtése és az ezekre a kérdésekre való ráfigyelése, ami nem véletlen, mert ezt az intézményt is közvetlenül a Magyar Tudományos Akadémia alakulása után egy évvel alapította a gazdag budai szerb kereskedőtársadalom.

A Maticának a léte Pesthez kötődött, és csak valamikor a kiegyezés előtt költözött Újvidékre, a magyarországi szerbség központjába. Ez az intézmény gyűjtőszerepet töltött be a sajtó-, a könyvanyag, sőt az aprónyomatványok esetében is. Ez a gyűjtési tevékenysége természetesen az 1920-as években nem volt teljes, meg volt bolygatva, nem

volt köteles példányra joga, de ennek ellenére rendkívül gazdag a gyűjteménye az újvidéki, szabadkai és vidéki sajtó esetében”.

A magyarországi könyvek behozatala Jugoszláviába 1958-ban indult meg. *Pastyik László* egyetemistaként részt vett a Hungarológiai Intézet alapításáról folyó megbeszéléseken az újvidéki Magyar Tanszéken 1964-ben, majd 1969-ben ennek az intézetnek a könyvtáros-dokumentációs asszisztense lett, és ettől kezdve folyamatosan ezen a területen dolgozott. Később a két állam közötti kulturális egyezmények is szabályozták ezt a problémát, így tudtak a magyarországi könyvtárosok is kutatni az akkori Jugoszláviában. Akkor már mind a hat tagköztársaságnak (Szerbiának, Horvátországnak, Szlovéniának, Macedóniának, Bosznia-Hercegovinának és Montenegrónak) volt nemzeti könyvtára, sőt, a két autonóm tartománynak (Vajdaságnak és Koszovónak) is nemzeti könyvtára lett, így 1964-től az újvidéki Matica is részesült a kötelepéldány-szolgáltatásban.

Pastyik László a régi magyar könyvek mikrofilmre vételéről is beszélt, és egy érdekes esetet is elmesélt, amikor egy gyűjtemény jelentős része került mikrofilmre: a bácsi ferences kolostor anyagából elsősorban azok a dokumentumok, amelyeket *Borsa Geon Régi Magyarországi nyomtatványok* című művének kiegészítő köteteihez csak itt lehetett megtalálni. „Ez azért érdekes, mert néhány évvel ezelőtt, amikor ott jártunk, a ferences atya csak annyit tudott mondani, hogy a könyvtárat az 1991-es háborúban feldúlták, szétverték, ami egyáltalán megmaradt, az elkerült Szlavóniába, talán a Száva mentén valamelyik kolostorba. Így a könyvtár teljes anyagából semmi nem maradt meg, a katalógus is elpusztult.” „Kivéve – tette hozzá Nagy Zoltán – azokat a szép számú műveket, amelyeket jó pár évvel előtte mikrofilmre vettek, így a kolostor könyvtárának ez a része az OSZK-ban lévő állományvédelmi filmekről a későbbiekben is rekonstruálható lesz.”

Pastyik László előadásában kitért a délvidéki folyóiratok bibliográfiai számbavételére. Az OSZK-ban az 1945 és 1970 közötti lapok bibliográfiájának készítésekor 15 dél-

vidéki lapot vettek számba, ezt ő kiegészítette, és így 135-re nőtt a délvidéki lapok száma. Olyan lapok is bekerültek a nemzeti könyvtárba, amelyek ott egyáltalán nem voltak meg. (Ezen nem is kell csodálkozni, hiszen Pastyik László elsőként készítette el

Pap József,
Nagy Zolán,
Pastyik László,
Mák Ferenc

A jugoszláviai magyar folyóiratok és lapok 1968. évi magyar irodalomtörténeti repertóriumát és A jugoszláviai magyar folyóiratok és lapok 1969. évi magyar irodalomtörténeti repertóriumát. Mindkettő a Hungarológiai Intézet Tudományos Közleményeinek mellékleteként jelent meg 1970-ben, a következő évben pedig *A jugoszláviai magyar irodalom 1970. évi bibliográfiáját* állította össze, és ettől kezdve minden évben egészen az 1984. évig. Emellett és később is számos olyan munka fűződik a nevéhez, amely bibliográfiai munkálatokkal járt, az egyik ilyen nagyszabású teljesítménye a kiváló délvidéki író, Herceg János összegyűjtött esszéinek, tanulmányainak rendszerezése, amelyek három vaskos kötetben jelentek meg 1999 és 2003 között. Évtizedek alatt összegyűjtött bibliográfiai adatainak a rendelkezésre bocsátásával mindvégig segítette a hungarica – hírlapmentő mikrofilmezési program megvalósítását.)

Mák Ferenc művelődéstörténész, a Szabadkai Városi Könyvtár egykori munkatársa *Szentgyörgyi István szabadkai műhelye és az OSZK hírlapmentő programja* című előadásának bevezetőjében a Délvidék 1918 utáni magyar intézményeinek az új hatalom általi felszámolásáról és a délvidéki magyar történetírás és tudományosság hiányairól beszélt, többek között arról is, hogy „a Szabadka–

Zombor–Zenta–Újvidék térségben hiányzik a történelmi léptékkal is mérhető hungarica-gyűjtemény, és ezzel szinte a nyoma is eltűnt a nemzedékek alkotó munkájával létrehozott szellemi otthonunknak”.

Az előadás folytatásában elmondta, hogy az 1960-as évek után mégis létrejöttek forráskutatással és történetírással foglalkozó műhelyek: az egyik ilyen volt az 1961-től működő zentai Dudás Gyula Múzeum- és Levéltárbarátok Köre, „amely a Monográfia Füzetek és a Zentai Füzetek sorozataival komoly és mindenképpen figyelemre érdemes kísérleteket tett a helyi történeti kutatások és társadalmi valóság feltárásának a terén”.

„A forráskutatásnak egy másik, figyelemre méltó műhelye Szabadkán, a Városi Könyvtárban működött a délvidéki könyvtárosok nagy tekintélyű tudósának, Szentgyörgyi Istvánnak a vezetésével”, akinek a neve ugyan ismert a könyvtárosok körében, tudományos pályája már kevésbé. „Hódságon született 1921. szeptember 14-én, meghatározó könyvélményeire 1936-ban, ötödikes zombori gimnazistaként tett szert, elmondása szerint ekkor fedezte fel a Nolit Könyvkiadó európai könyvsorozatát. 1939-ben Szabadkán volt joghallgató, a háborús évek azonban eltérítették a tervezett pályáról, 1945-ben a belgrádi Bölcsészeti Kar Szerbhorvát Nyelv és Jugoszláv Népek Irodalmának Tanszékén folytatta tanulmányait és szerzett tanári oklevelet. Élete jelentős részében tanított, az 1960-as évek végén azonban határozott pályamódosítással könyvtáros lett. 1988-ban a szabadkai Városi Könyvtár bibliográfiai osztályának vezetőjeként vonult nyugdíjba, de munkahelyére még hosszú éveken át változatlanul bejárt. Az 1990-es

évek elején kénytelen volt elhagyni a szeretett Szabadkát, s 1994 és 2003 között kiskunhalasi magányában a modern Biblia-fordítások héber–görög–német–magyar–szerb nyelvű összehasonlításával foglalkozott. Szegeden hunyt el, 82 éves korában.”

Szentgyörgyi István vezetésével a szabadkai Városi Könyvtárban az 1970-es évek végén rendszerezték a több mint egy évszázad folyamán felgyülemlett helytörténeti anyagot, feldolgozták, és bibliográfiákként meg is jelentették. Az első, 1987-ben megjelent bibliográfia Mijo Mandić bunyevác tanító, lapszerkesztő és közéleti ember bibliográfiája volt, majd ezt követték a szabadkai kiadványok bibliográfiái, az első az 1764 és 1869, a második az 1870 és 1918 közötti kiadványokat vette számba, míg a harmadik, amelyeknek a szerzői között már nem szerepelt Szentgyörgyi István, az 1918 és 1944 közötti kiadványokat rendszerezte. Emellett „a tudományos osztály katalógusaiban az évek során több mint ezerháromszáz helyi illetőségű személy életpályájának és munkásságának adatai kerültek nyilvántartásba, s ezek forrása elsődlegesen az a hatalmas sajtógyűjtemény volt, amelyet a könyvtár őrizett meg”.

A feltáró munka közben derült ki, hogy a nemzeti bibliográfiákból ismert kiadványok jelentős részének immár nyoma sincs a szabadkai gyűjteményekben, de még az újvidéki vagy a belgrádi könyvtárakból sem pótolható a hiány. Ebben a helyzetben váltak nélkülözhetetlenné más könyvtáraknak, közülük is elsősorban az Országos Széchényi Könyvtárnak a hiányok pótlására alkalmas gyűjteménye.

A nemzeti könyvtár és a szabadkai Városi Könyvtár között ekkortájt bontakozott ki az a hasznos együttműködés, amely mindkét intézmény kölcsönös gyarapodásához vezetett. Az OSZK hírlapmentő programja Nagy Zoltán tervei alapján 1977-ben indult, és közel másfél évtized múltán, 1990-ben, a kirobbant délszláv háború vetett véget neki. Az elképzelés szerint a szakemberek a mikrofilmtechnika adta lehetőségek kihasználásával pótolják a magyar nemzeti könyvtár periodikagyűjteményének hiányosságait. Kellő előkészületek után, hiánylistákkal felszerel-

ve bejárták a volt Jugoszlávia nagyobb könyvtárait – meglátogatták Belgrádot, Zágrábot, Fiumét, Ljubljanát és Muraszombatot –, hogy a helyszínen készült másolatokkal pótolják a lap- és folyóirat-gyűjtemény hiányzó részleteit. Kutatásuk két leggazdagabb központja az újvidéki Szerb Matica könyvtárának és a szabadkai Városi Könyvtárnak a sajtógyűjteménye volt. 1977 és 1983 között kizárólag Újvidék fogadta az OSZK munkatársait, 1983 és 1989 között azonban már Szabadka is, 1984-től pedig fokozatosan a szabadkai gyűjtemény mikrofilmezésére került a hangsúly. Másfél évtized alatt az újvidéki és a szabadkai gyűjteményekből 128 periodikum kiegészítése történt meg, közülük 43 hírlapból öt évfolyamnál nagyobb hiányt kellett pótolni, 28 hírlap pedig nívumnak számított, korábban egyetlen példánya sem szerepelt a magyar nemzeti könyvtár gyűjteményében. Ehhez a közel tizenöt esztendő minden évében legkevesebb hét-tíz munkanapot dolgoztak a vajdasági helyszíneken, elsősorban Újvidéken és Szabadkán az OSZK Mikrofilmtárának munkatársai, *Stróh Tamásné*, *Zséli Lászlóné*, *Werderitsné Kertész Zsuzsa*, *Pálmai József* és Nagy Zoltán, az osztály és a program vezetője. A feltárást bonyolította, hogy egyes lapok és folyóiratok esetében további pótlásért Zágrába vagy Ljubljanába kellett elmenni.

Kóródy Judit

A hungaricakutatásnak, a magyarság szempontjából jelentős dokumentumok mentésének, megőrzésének, mikrofilmre vitelének következő fontos helyszínei már a délszláv háború kitörése és az új állam, az önálló Szlovénia megalakulása után, az 1992 és 2007 közötti időszakban voltak a Muravi-

déken, Muraszombatban és Lendván. Erről *Papp József*, a Muraszombati Területi és Tudományos könyvtár hungarológus munkatársa beszélt, aki a kezdetektől részt vett a programban, és segítette ezt a fontos értékmentő tevékenységet. *A muravidéki szlovén és magyar periodikumok kölcsönös kiegészítése, gyarapítása mikrofilmezés útján* címmel tartott átfogó, illusztrációkkal gazdagított előadásában Szlovénia, a Muravidék és Muraszombat bemutatása után a muraszombati regionális könyvtár magyar nyelvű dokumentumállományáról is szólt, majd tételesen felsorolta mindazokat a lapokat (a Muraszombat és Vidéke, a Lendva és Vidéke mellett), amelyeknek a mikrofilmre vitelét Nagy Zoltán és munkatársai (Stróh Tamásné, Werderitsné Kertész Zsuzsa, Zséli Lászlóné, *Pastyik Endre* és *Ackermann Ádám*) elvégezték, majd tájékoztatott a szintén kiemelkedő értékű, 1573 és 1574 között Alsó-Lendván megjelent, Kulcsár György prédikátor által írt és az akkor ott működő Hoffhalter nyomda által kinyomtatott három mű hasonmás kiadásának munkálatairól is, amelyeket Nagy Zoltán szerkesztésével szintén az OSZK mikrofilmjeiről készítettek el és jelentettek meg a Lendvai Galéria Múzeum és az Országos Széchényi Könyvtár közös gondozásában.

Papp József elmondta, hogy a 2000 és 2007 közötti időszakban 32 ezer felvétel készült Muraszombatban, amelyek az OSZK-ba, a muraszombati Területi és Tanulmányi Könyvtárba, a lendvai Városi Könyvtárba, a lendvai Vármúzeumba és Galériába, valamint a maribori Városi Könyvtárba kerültek az olvasók, kutatók legnagyobb örömeire.

A következő előadás, amelyet a Xantusz Könyvesház képviselőjében *Bihari Zoltán* igazgató tartott, szintén ehhez a témakörhöz kapcsolódott: ismertette azokat a természettudományos, műszaki és helytörténeti műveket, amelyek a Felvidéken, Erdélyben, a Délvidéken – a szerbiai Vajdaságban és a szlovéniai Muravidéken –, továbbá más határon túli területeken jelentek meg, és amelyeknek kizárólagos forgalmazói Magyarországon. Az említett műveket a konferencia helyszínén meg is lehetett tekinteni, illetve beszerezni.

Az utolsó két előadás a műszaki tudományok területére kalauzolta a hallgatóságot. *Perjámosi Sándor* sajtótörténész előadásának címe volt a *Visszaemlékezés az első magyar építész lap tervezetére* (A Magyar Mérnök és Építész Egylet kezdeményezése 1848-ban). A kezdeményezés majd csak az 1860-as évektől valósult meg, mint már ténylegesen és folyamatosan megjelenő építész szakmai folyóirat, amelynél átfogóbb és hosszabban élő építészeti-műszaki folyóirat kevés látott napvilágot az egész Kárpát-medencében.

Kádár Péter, az Óbudai Egyetem Kandó Kálmán Villamosmérnöki Kar Villamosenergetikai Intézetének igazgatója *A hazai megújuló energiák nyomában* címmel tartotta meg előadását. *A szél- és vízimalmoktól az erőművekig* című könyv szerzőjeként napjaink vagy még inkább a holnap legmodernebb energiafelhasználási lehetőségeit vette számba és mutatta be a nagy érdeklődést kiváltó előadásban, amelyet az általa készített szép és gazdag fotóanyag tett még érzékletesebbé.

A konferencia zárásaként Nagy Zoltán elnök az MKSZ jelenleg és a közeljövőben megvalósítandó terveiről szólt, kiemelve, hogy a tavaly márciusi és a mostani előadásokat is tartalmazó emlékkötetet szeretnének rövidesen megjelentetni a negyvenéves MKSZ-ről, amely bemutatja majd az elmúlt évtizedek jelentős történésein túl a szervezet szerteágazó és sokszínű szakmai tevékenységét is. ■

Hegyközi Ilona

A BAJAI-INFO-LÁNC megvalósított programjai

➔ Majorné Bodor Iлона-Letenai Mária

Baján két nyilvános könyvtár összefogott, és vissza nem térítendő uniós támogatásban részesült. Az elnyert TÁMOP 3.2.4-es pályázat lényege a könyvtárak együttműködése szolgáltatásaik fejlesztésében, a használók nem formális és informális tudásának bővítése az élethosszig tartó tanulás érdekében. A kedvezményezett az Eötvös József Főiskola Könyvtára, konzorciumi partnere az Ady Endre Városi Könyvtár és Művelődési Központ. A projekt futamideje: 2010. augusztus 1. – 2012. február 28.

A projekt célja, hogy a két könyvtár hatékonyan támogassa a formális oktatáson kívüli önálló ismeretszerzést, a digitális írástudás fejlesztését, a módszertani paradigmaváltás megvalósítását, új tanulási stratégiák kialakítását az óvodától a felnőttkorig, szolgálva az egész életen át tartó tanulást.

Ennek érdekében fejlesztettük adatbázisainkat, dokumentumainkat teljes körűen feltártuk, 24 órás szolgáltatásokat és közhasznú tartalmakat biztosítottunk, többnyelvű weblapokat és portálokat építettünk, olvasásfejlesztő, könyvtár-népszerűsítő, könyvtárhasználati programokat valósítottunk meg, figyelembe véve a hátrányos helyzetűek csoportját. Képzésekkel fejlesztettük a könyvtárosok szaktudását.

A projekt kiemelt célcsoportjai a gyermek és ifjúsági korosztály, a középiskolás diákok, a város és környéke hátrányos helyzetű felnőttjei, gyermekei.

Partnereink az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtári Intézete, a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Katona József Megyei Könyvtára és 15 bajai intézmény.

A két könyvtár megvalósított tevékenységei:

- A pályázat segítségével befejeztük dokumentumaink retrospektív feldolgozását, illetve a meglévő rekordokat bővítettük, és ezzel a teljes állományunk számítógépes nyilvántartása megvalósult.
- Az integrált rendszereink alkalmasak arra, hogy online információt nyújtsunk állományunkról és kapcsolódni tudjunk az országos leltérnyilvántartáshoz.
- A honlapjainkat interaktívvá tettük szolgáltatások bevezetésével, emellett több nyelvre lefordítottuk.
- Könyvtárainkat népszerűsítő kiadványokat készítettünk, új bútorokat vásároltunk.
- Rendezvényeket, versenyeket, játékokat, foglalkozásokat szerveztünk az olvasás népszerűsítésére.
- Könyvtárhasználati ismereteket oktattunk hallgatóinknak, a városi könyvtár Infosuli elnevezéssel internetes tanfolyamokat szervezett, valamint fejlesztette a helyismereti tartalmakat, és közhasznú adatbázist alakított ki.
- Továbbképzéseken vettek részt a könyvtárak dolgozói.
- A projekt megvalósítása során új társadalmi csoportokkal ismertettük meg, népszerűsítettük könyvtáraink szolgáltatásait.

Az Eötvös József Főiskola Könyvtára

Az Eötvös József Főiskola Könyvtárában ez a TÁMOP-pályázat tette lehetővé a retrospektív katalogizálást, ami 2011. áprilisban kezdődött el. Ezek a munkálatok november hónapban befejeződtek. Ha ideiglenesen is, de lehetőséget és munkát biztosítottunk munkanélkülieknek, főiskolánk jelenlegi és végzett hallgatóinak, dolgozóinak. A feldolgozók (több mint 30 fő) reggel 8 órától este 8 óráig (3 műszakban) katalogizáltak könyvtárunkban.

Teljes körűen feldolgoztuk állományunkat, nem csak a könyveket, hanem a szakdolgozatokat, a CD-eket, a DVD-eket és a folyóiratokat is. Az Aleph rendszerünk segítségével a dokumentumok bibliográfiai adatairól honlapunkon, online módon tájékozódhatnak olvasóink. A feldolgozott állományunk elérhetősége lehetővé teszi hallgatóink és felhasználóink számára a hatékony információkeresést. A TÁMOP-pályázatunk célja, hogy mindkét könyvtár állománya bekerüljön az egységes országos lelőhely-nyilvántartásba.

Az Eötvös József Főiskola Könyvtára 1995 óta Aleph integrált könyvtári rendszert használ, melynek a WebOPAC modulját 1997-től alkalmazzuk. 2008-ban megvásároltuk a rendszer legújabb verzióját, az Aleph 500-at. Mivel 1995-től minden új szerzeményezést gépre vittünk, majd az évek során visszamenőlegesen viszonylag csak kevés dokumentumot katalogizáltunk, szükségesnek tartottuk a retrospektív katalogizálás folytatását, így a pályázatnak köszönhetően 80 ezer rekorddal bővítettük, kiegészítettük adatbázisunkat. Ennek eredményeképpen könyvtárunk állományának (167 083 példányrekord) feldolgozása teljes körűen megtörtént. A Neveléstudományi Karon (a volt Bajai Tanítóképző Intézetben) végzett hallgatók szakdolgozatait 1962 óta gyűjtjük, a Műszaki és Közgazdaságtudományi Kar (a volt Felsőfokú Vízgazdálkodási Technikum) pedig 1965 óta őrizte meg a diplomamunkákat. Az Aleph 500-ban mindkét kar szakdolgozatait visszamenőleg is feldolgoztuk és kereshetővé tettük. Könyvtárunk 2005 óta papír- és CD-formátumban is kéri a Neveléstudományi Kar dolgozatait, a CD-ről szolgáltatni tudunk tartalomjegyzéket és bibliográfiát is. Nemcsak hallgatóink, hanem

más felsőoktatási intézményekbe járó diákok részéről is igen nagy az érdeklődés a szakdolgozatok iránt, távolról tájékozódhatnak a könyvtárban őrzött diplomamunkák adatairól és helyben megtekinthetik őket.

Ezzel a teljessé tett adatbázissal tudtuk eredményesen bevezetni a kölcsönzői modult. Távoli elérésű 24 órás, virtuális könyvtári és információs szolgáltatásainkat fejlesztettük a kölcsönzői modul beüzemelésével, feltöltésével, a kurzus modul megvásárlásával, az OPAC továbbfejlesztésével és honlapunk fontosabb részeinek több nyelvre történő lefordításával. Megvalósítottuk a vonalkódos dokumentumkölcsönzést, az olvasók azonosítását, a kölcsönzés meghosszabbítását, az előjegyzést, a kölcsönzések megtekintését. A minden szempontból kiváló Aleph rendszer alkalmas arra, hogy városi, megyei, kistérségi, szakterületi és nemzetközi szinteken online információt nyújtsunk állományunkról és kapcsolódni tudjunk az országos lelőhely-nyilvántartáshoz. A projekt eredménye a közös adatbázisunk fejlesztése, az adatszolgáltatás bővítése az országos lelőhely-nyilvántartás (MOKKA-ODR), a helyi és regionális szakirodalmi információszolgáltatás számára, különös tekintettel német, szerb, horvát nemzetiségi képzést szolgáló anyagunkra és a több évtizedes múltra visszatekintő pedagógiai állományunkra. A dokumentumok minőségelvű feldolgozása megtörtént a behasonlítással, a formai adatok átvételével, feltárásával, az autopszián (kézbevételel) alapuló tartalmi feltárással, az ellenőrzéssel, a lelőhelyszolgáltatást nyújtó példányadatok létrehozásával.

Mivel a fiatalok számára meghatározó a saját kortárs csoport, ezért őket kértük arra, hogy a legkedvesebb olvasmányaikat ismerlessék honlapunkon. Ezen felül kiadvány

formájában is népszerűsítettünk olyan könyveket, amelyekről feltételeztük, hogy széles kört érdekelhetnek, és úgy láttuk, hogy ez után sokan keresték könyvtárunkban ezeket a dokumentumokat.

A főiskola könyvtárának a honlapját interaktívvá tettük a „Beszerzési javaslatok” felajánlásával, „A könyvtáros válaszol” kezdeményezésünkkel, ahol olvasóink kérdezhetnek a könyvtáros kollégáktól a könyvtár szolgáltatásairól és egyéb információkról. Ezen felül interaktív kvízzjátékot hirdettünk meg. A Harry Potter-könyvekkel kapcsolatos kérdésekből feladatsort állítottunk össze, melyre a válaszokat elektronikus úton küldhették be. Honlapunkat a fogyatékkal élők számára akadálymentesítettük. Az adatok bárki számára történő hozzáférhetőségével (OPAC segítségével) távszolgáltatást biztosítunk és egyenlő esélyű hozzáférést.

A könyvtárunk új szolgáltatása külön szekció létrehozása a honlapunkon iskoláskorúaknak, ahol a korosztályt érdeklő programokra hívjuk fel a figyelmet. A szolgáltatásainkat népszerűsítettük egy kisfilmmel és kiadványok megjelentetésével. Kampányok szervezésével (*Megbocsátás hete, Ingyenes beiratkozás, Türeلمي idő*) növeltük a főiskola könyvtárának látogatottságát. A diákok örömmel vettek részt a nekik szervezett foglalkozásokon, programokon, rendezvényeken, pályázatokon, amelyek fejlesztették olvasáskultúrájukat és amelyek révén megismerhették a főiskola könyvtárát. A legnépszerűbb programok voltak: beszélgetés a Harry Potter-könyvek fordítójával, *Olvasni jó* rajzpályázat, találkozás *Bosnyák Viktóriával*, rendkívüli történelemórák, trendhagyó irodalomórák, *Gryllus Vilmos-koncert, PszichoSzínház* stb.

Angol szaknyelvi képzésen és az *A web 1.0-től a web 2.0 felé a megváltozott internetes világban* című akkreditált tanfolyamon vett részt a főiskola könyvtárából egy kolléga.

A mai iskola feladata az, hogy képességeket és képességeket adjon gyermekeinknek ahhoz, hogy megállják helyüket a mindig változó világban, a versenyben, hogy képesek legyenek újabb és újabb tudást szerezni és alkalmazkodni bármilyen átalakuláshoz. A főiskola könyvtárának kiemelkedő szerepe

van abban, hogy tartalmában is másfajta képességeket kapjanak a diákok, a digitális eszközök magabiztos használatát és az önálló, élethosszig tartó tanulás szeretetét. Ezért információkeresési készséget fejlesztő, gyakorlati jellegű tanfolyamot szerveztünk minden alapképzésben részt vevő, nappali tagozatos, I. évfolyamos hallgató számára, ahol érdekes és hasznos ismeretekhez juthattak a hallgatók.

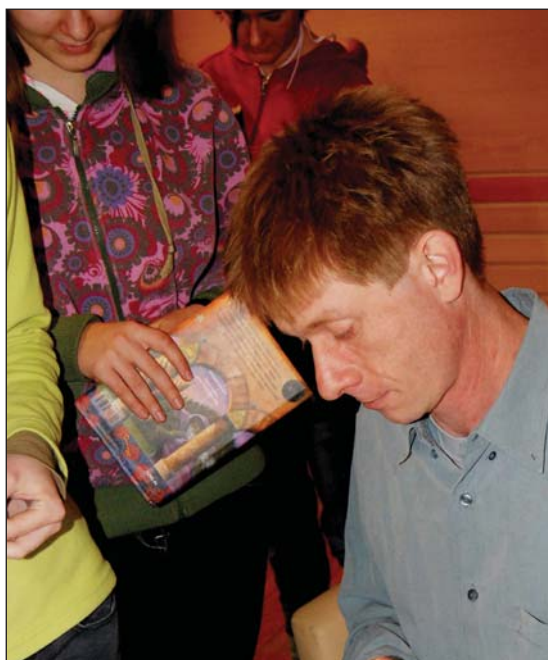
A főiskola könyvtárában kis mértékben eszközbeszerzésre is adott lehetőséget az uniós pályázat. Ennek keretében vásároltunk kényelmes székeket, melyek rendezvényeink színvonalát emelik, kialakítottunk egy 60 férőhelyes „kiselőadót”. Emellett a diplomamunkák elhelyezését segíti az egyedileg tervezett beépített szekrény elkészítése.

Ady Endre Városi Könyvtár és Művelődési Központ

Az Ady Endre Városi Könyvtár és Művelődési Központ a közösen megvalósítandó célokat – a projekt által kínált lehetőségeket felhasználva – a következő teljesítésekkel tudta megvalósítani, szolgáltatásainak fejlesztése érdekében.

Az adatbázis-kezelő szoftver fejlesztését közbeszerzési eljárás keretében oldottuk meg. Az adatbővítés – 50 ezer rekord felvitelle – a könyvtárunk által használt LINLIB integrált könyvtári rendszer adatbázisába történt. A nyertes pályázó 6 könyvtáros, illetve adatrögzítő munkatársat alkalmazott ennek a feladatnak az elvégzésére. Dokumentumaink retrospektív feldolgozását befejeztük, a korábban felvitt rekordokat kiegészítettük, így megvalósult a teljes állományunk számítógépes nyilvántartása.

Az intézményünknel időközben fellépett szervezeti átalakulás (összevonás) miatt át kellett alakítani a weblap korábbi struktúráját (<http://www.bajaikonvvtar.hu/>). Bővítettük honlapunk interaktivitását az információk és digitális tartalmak korlátlan elérését biztosító, 24 órás online könyvtári szolgáltatásokkal (dokumentumok keresése, előjegyzése, kölcsönzési idő meghosszabbítása, beszerzési javaslatok). Elkészült a német, az angol és a horvát nyelvű változat is. A fogyasztókkal élőket a honlap vakbarát verziója segíti az információk elérésében. Honlapunkról elérhető a Bajára és kistérségére vonatkozó ismereteket tartalmazó, újonnan kialakított közhasznú adatbázis (<http://bajaitudakozo.hu/>).

Külön felületet alakítottunk ki a gyermekeknek szánt tartalmaknak (<http://gyerek.bajaikonvvtar.hu/>). Az igények felmérése során azt tapasztaltuk, hogy az általános iskolás csoportok fokozottan igénylik a közvetlen kapcsolatot. Ezért szeretnénk erre lehetőséget biztosítani számukra, elvárásaik figyelembevételével. A gyermekkönyvtár honlapján az „Újdonságok polca” menüpont alatt minden dokumentumtípusra vonatkozóan az új beszerzéseinkből látható annotált, képpel illusztrált válogatás. A „Programok, rendezvények, foglalkozások” menüponton lehet tájékozódni az intézményben zajló eseményekről. A tudáspróbára vállalkozó látogatókat játékos és komolyabb tesztek, fel-

adatok várják. A vendégkönyvben jelezhetik véleményüket, ötleteiket. A galériában található képek több témakörben idézik vissza a rendezvények hangulatát, a kiállítások anyagát.

Fontos és folyamatos feladat a helytörténeti és helyismereti információk hozzáférhetővé tétele a honlapunkon. A pályázat keretében 9000 új rekordot rögzítettünk az integrált rendszerünkbe katalóguscéduláról. Így elkészült egy Bajára vonatkozó, visszakereshető adatbázis, egy évfordulónaptár és egy fotótár régi bajai fotókból. Ezzel csak az alapjait teremtettük meg az adatbázisnak, analitikus feltárása még hosszú évek újabb feladata lesz.

Lehetőségünk nyílt egy elektronikus kiadvány megjelentetésére, mely szintén helyi vonatkozású. Könyvtárunk „Sugó” irodalmi körének 12 éven át rendszeresen megjelenő kiadványaiból állítottuk össze egy antológiát.

Dolgozóink közül 4 fő szaktudását fejlesztette azzal, hogy részt vehetett akkreditált továbbképzéseken, „Könyvtáros mint felnőttoktató”, „Interaktív portálok üzemeltetése könyvtári környezetben”, valamint „Vezetési ismeretek” témakörben.

A felhasználók képzésére, az információkereséshez szükséges kompetenciák elsajátítására, a könyvtárhasználatra irányuló, digitális és információkeresési készségeket fejlesztő tanfolyamokat szerveztünk. *Infosuli* elnevezéssel (10x24 órában), a szenior korosztályt részesítettük előnyben, segítve őket a digitális írni-olvasni tudás elsajátításában, az elektronikus információhordozók világában való tájékozódásban, ezzel megteremtve számukra az élethosszig tartó tanulás, információhoz jutás lehetőségét.

A tizenévesek feladataik sokasága, érdeklődésük kiszélesedése és olvasási igényük miatt nagy számban látogatják könyvtárunkat. Ezt kihasználva – az iskolák pedagógiai programjaival összhangban – *Storigami* címmel biblioterápiás foglalkozásokat indítottunk az olvasáskultúra fejlesztése, a könyvtári szolgáltatások népszerűsítése céljából.

A kéthetente tartott foglalkozások nagyon népszerűek, résztvevőik hetedikesek (mind hátrányos családi környezetben élnek). A biblioterápia lehetőséget kínál a gyermekek olvasás- és személyiségfejlődésének segítésére.

Lényege a művek élményszintű feldolgozása, a személyes problémák megoldásának segítése irányított olvasás és megbeszélés révén. Segítségnyújtásról van szó, közvetett módon, az irodalmi műből kibontható hatás révén. Attól terápia a spontán olvasáselménnyel szemben, hogy semmi sincs a véletlenre bízva. Beleavatkozunk a mű kiválasztásába, feldolgozásába, beépítésébe, hiszen szándékolt hatás elérésére törekszünk.

A biblioterápiás foglalkozás nem úgy történik, mint az iskolában az ismeretanyag elsajátíttatása. Ezen alkalmakkor nem a mű írója, élete, stílusa a fontos, hanem az, hogy a befogadónak mit jelent a szöveg, milyen hatást váltott ki belőle. Kifejezhetik nemtetszésüket, elmondhatják, hogy ők ebben a helyzetben hogyan cselekedtek volna. Rögtön visszajelzést is kaphatnak a többiektől, ezáltal kialakíthatnak egy mindenki által elfogadott viselkedésmódot. Ösztönzést kapnak arra, hogy eszmékre és érzelmekre reagáljanak.

A fogyatékkal élőket – mozgásszervi, érzékszervi, értelmi sérült, illetve autista gyermekeket, fiatalokat és fiatal felnőtteket – szintén bevontuk a drámapedagógiai, valamint a biblioterápiás foglalkozásokba, hozzájárulva a nem formális és informális tu-

dásuk gyarapításához. Velük is kéthetente találkozunk, a FONI-val (a Fogyatékosok Nappali Intézetével) együttműködve. Az olvasás népszerűsítése náluk a felolvasott történetek vagy mesék értelmezésével valósul meg, összekötve fejlesztő játékkal, bábozással, az élmények rajzban való kifejezésével.

A városban található valamennyi iskolával konstruktív együttműködést eredményező kapcsolatunk van. Minden korosztály részére könyvtárbemutató és -népszerűsítő foglalkozásokat tartunk, tapasztalataink szerint ezek után gyakrabban és tudatosabban keresik szolgáltatásainkat.

Nagy sikert aratott a *Szélkiáltó Együttes* műsora – köszönjük a Katona József Könyvtárnak az együttműködést.

Végül megemlítnék párat azokból a tárgyakból, amelyek a pályázat révén gazdagítják az intézményünket. Vásároltunk zárható irattartó szekrényt a pályázat anyagának elkülönített és biztonságos tárolására; 6 db üveges vitrint kiállításokhoz; az internetező gyerekeknek számítógépasztalokat; 200 db üres DVD-t és 4 db nagy kapacitású külső adattárolót, melyekre nagyrészt a helyismereti gyűjtemény adatmentését végezhetjük. Számos könyvvel, könyvvásárlási utalvánnyal és ajándékkal tudunk a vetélkedőinken, foglalkozásainkon részt vevőknek kedveskedni.

Kétségtelen, hogy az egész könyvtári struktúra átgondolásra szorul, fontos a felhasználói igények kielégítése. A hangsúly a tartalomszolgáltatásra és ennek a virtuális térben való megjelenítésére tevődik. A hagyományos könyvkultúra értékeinek megőrzése mellett a könyvtáraknak a tanulásban, önművelésben, kulturált szórakozásban és az esélyegyenlőség támogatásában való kiemelt szerepét hangsúlyozzák az EU-s és kormányzati támogatások. ■

A KSH Könyvtár 2010-ben megújult közösségi terében, a Bibó István-teremben rendszeresen szervez könyvbemutatókat, ismeretterjesztő előadásokat, szakmai programokat, könyvtár- és adatbázis-bemutatókat. E rendezvényekkel a könyvtár igyekszik tükrözni az állományában és szolgáltatásaiban is egymás mellett megjelenő szakmai és közművelődési tartalmakat. Ezt a sokszínű kínálatot 2011 decemberétől egységesen *Könyvtári esték* címen kezdte az intézmény népszerűsíteni. Az elmúlt hónapokban a könyvtár több sikeres programot is magáénak tudhatott.

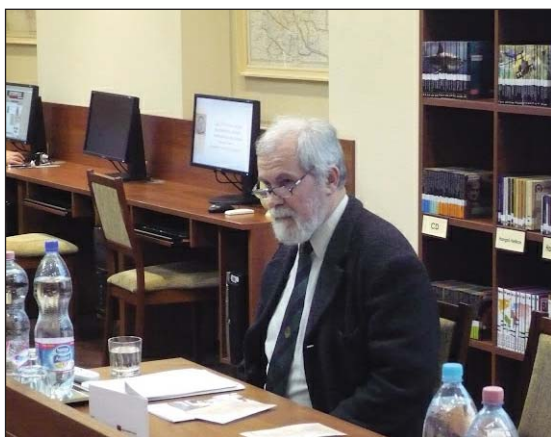
2011. november 21-én a könyvtár munkatársának, *Lelkes Györgynek* a könyvbemutatója zajlott. A *Magyar helységnév-azonosító szótár* harmadik kiadása a KSH Könyvtár és az Argumentum Kiadó közös gondozásában jelent meg. A szerző közel három és fél évtizedes gyűjtőmunkáját összefoglaló szótár sok tekintetben felülmúlja elődeit. A kötet a magyarok lakta 15 ezer település 80 ezer névváltozatát tartalmazza; segítségével képet kaphatunk nemcsak egy-egy település névváltozásairól, hanem a magyarok arányáról és a felekezeti adatokról is. A magyar történelem és a régió etnikai sokszínűségének eredményeképp a könyvhöz tíz nyelven kellett mutatókat készíteni. A kötetet két akadémikus, *Klinghammer István* földrajztudós és *Solymosi László* történész méltatta, a szerző pedig beszámolt műve szerkesztési munkálatairól, az új kiadás újdonságairól és az elmúlt évtizedek tevékenységéről.

2011. november 28-án „bohémisták” látogattak a könyvtárba. A KSH vezető főtanácsosa, *Holka László* hivatali munkája mellett a *Prágai házjegyek* című kötet szövegének is szerzője. A Bohemia Baráti Kör rendezvénye egyfajta „roadshow”-ként szerte Magyarországon már több helyszínen népszerűsítette a kiadványokat és a cseh kultúrát. A program keretében nemcsak a *Prágai házjegyek*, hanem *Václav Čtvrtek – Gyulai Líviusz* illusztrációival megjelent – *Pajzán mesék és csodák* című könyve is bemutatásra került. A kellemes beszélgetést felolvasások, visszaemlékezések színesítették, illetve a programhoz csatlakozott a könyvtárban Gyulai Líviusz és *Zachár Ottó* kiállítása.

2011 decemberében a Mikulás látogatott el a könyvtárba, aki a gyerekeknek hozott ajándékokat. A felnőttek – bár nekik nem jutott az ajándéksomagokból – együtt énekeltek a kisebbekkel a megbecsült vendég hívására szolgáló dalokat. Az ünnepek hangulatát *Sziva Vera* ikonfestő alkotásai is erősítették, amelyek egyben a könyvtár történetének eddigi legnépszerűbb kiállítását alkották.

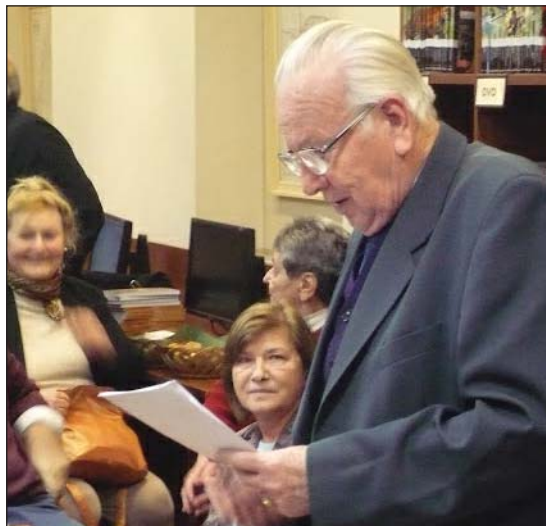

2012. január 23-án *Faragó Tamás*, a Budapesti Corvinus Egyetem egyetemi tanára tartott előadást a II. József által szervezett első magyarországi népszámlálásról *Egy 225 évvel ezelőtti népszámlálás néhány demográfiai tanulsága* címmel. A könyvtár és a Magyar Statisztikai Társaság Statisztikatörténeti Szakosztálya által közösen szervezett program elsősorban demográfusokat, történészeket vonzott. Az előadás a fennmaradt források és az összeírás módszereinek ismertetése mellett az adatok elemzésével elsősorban a történeti sajátosságokból fakadó területi különbségekre hívta fel a figyelmet. A program zárásaként szakmai beszélgetés alakult ki az előadó, a felkért szakértők és a közönség között.

2012. január 30-án a KSH Népeségtudományi Kutatóintézetének munkatársa, *Tóth Pál Péter* volt a főszereplő. Új könyvének, a *Népeségfejlődés és magyarság* című kötetnek a bemutatójára közel hetven ember látogatott a könyvtárba. A könyvben tárgyalt eredményeket *Orosz István* történész-akadé-

mikus és *Enyedi György* földrajztudós-akadémikus ismertette a rendkívül érdeklődő közönségnek. A magyar népesség demográfiai katasztrófáit és vándorlási tendenciáit bemutató kötet 2011 végén jelent meg a Gondolat Kiadó gondozásában.

A KSH Könyvtár országos szakkönyvtárként a statisztika, a demográfia és társtudományaik egyik legfontosabb szakirodalmi bázisa. Emellett azonban köteleispéldányjogosultságának köszönhetően minden érdeklődési kör számára képes olvasnivalót biztosítani, legyen szó útikönyvekről vagy képregényekről. Ez a kettőség – más-más célközönséget vonzva – jól megfér egymás mellett a könyvtár mindennapi életében és rendszeres rendezvényeiben is. A közeljövőben tervezett programok között statisztikatörténeti előadások, író-olvasó találkozók és gimnazistáknak szóló könyvtárbemutatók egyaránt szerepelnek. ■

Kezdjük az egyébekkel. Az esztergomi könyvtárnak 2007 óta nincs önálló épülete. Egy gimnáziumban kaptunk helyet. Állományunk kb. 30 százaléka dobozban hanyódot, míg nem vélhetően állandó helyre került, legalábbis a végleges otthonunkba való költözésig. (Nem tudni, az mikor lesz.) Muzeális értékű Helischer-gyűjteményünk a város múzeumában (amely idéntől a kormányé), szintén dobozokban. 2010 novemberében elindult egy kilenc hónapon át tartó adósságrendezési eljárás városunkban. 2011 októberére teljesen kimerült a költségvetésünk. Intézmény-összevonás fenyegetett, ami, tudvalévő, egyet jelent a leépítéssel. Nem tudtuk, mi lesz TÁMOP-pályázatunk sorsa. Hogyan tovább. Lesz-e tovább. Mit mondjak, kész voltam. Nem nagyon vigasztalt, hogy mások, másutt hasonló vagy még rosszabb cipőben járnak.

Akkor telefonált megyei könyvtárunkból *Dürgő Brigitta*, és azt mondta, nagyon szeretnének segíteni, s ezt úgy tudják megtenni, hogy rendezvények finanszírozásával támogatnak bennünket. Ennek köszönhetően a bizonytalan sorsú esztergomi könyvtárban január minden hétfőjére jutott rendezvény, ami adott helyzetben (költségvetés előtt, összevonás mérlegelése előtt...) igen sokat jelen-

tett az intézmény „image”-ének. *Vathy Zsuzsa, Czakó Gábor, Csernik Szende, Süveges Gergő* járt nálunk ebben az időszakban.

Most így, nyilvánosan is szeretném megköszönni a megyei könyvtár igazgatóhelyettesének gesztusát. Nem csak az intézménynek tett jót. Valahogy nekem is visszatért az energiám.

És mivel a jó hír sem jár egyedül, december vége felé végre tisztázódott, tovább csinálhatjuk TÁMOP-pályázatunkat. Bár a kért teljes hosszabbítást nem kaptuk meg, úgyhogy rohammunka volt. Kérem, ezeket a körülményeket is vegyék figyelembe pályázati beszámolómnál!

„Akárki, aki abbahagyja a tanulást, öreg, legyen bár 20 vagy 80 éves. Akárki, aki folyamatosan tanul, fiatal marad. Az élet legnagyobb dolga az, hogy az eszedet fiatalon tartsd” – mondta Henry Ford. Márpedig ő vitte valamire az életben. Mert tanult. Élete végéig. Nyolcvannégy évesen halt meg.

Most lezárult TÁMOP-pályázatunk címe: Eligazodás a világban – Helischer József Városi Könyvtár, Esztergom. A pályázatot fenntartónk, Esztergom Város Önkormányzata adta be, mi, a könyvtár részéről, a kiírásnak megfelelő szakmai alapokat, elvégzendő feladatokat fogalmaztuk meg. 28 115 000 forint a projekt összköltsége. Több, mint az intézmény egyéves költségvetése. Időtartama: 2010. április 1-jétől 2012. február 25-éig.

A kötelezően megvalósítandó tevékenységekként felsoroltak mentén haladva röviden a teljesítésről.

Vállaltuk, hogy meglévő elektronikus katalógusunkat további 40 000 dokumentum felvitelével bővítjük. Vállaltuk ezt, annak ellenére, hogy állományunk egy része dobozban van, tehát a dobozokat egyenként kellett ideszállítani, kicsomagolni, s a munka befejezése után visszapakolni és visszajuttatni mostani helyükre. A munka sikeresen befejeződött. Hatása máris érzékelhető. Egyre több

olvasó használja elektronikus katalógusunkat, s a könyvtárközi forgalmunk is nőtt. Csaknem a teljes állomány elérhetővé vált honlapunkon keresztül az interneten. Csatlakozhatunk az országos lelőhely-nyilvántartáshoz.

Új honlap elkészíttetését vállaltuk a korábbi korszerűtlen, nehezen kezelhető, statikus helyett. Könyvajánlókat készítünk hozzászólási lehetőséggel, a galériában az eddigi rendezvényeinken készült fotókat gyűjtöttük össze, az archívumban visszanezethetők korábbi híreink, programjaink. Az oldalon aktuális híreket is olvashatnak (pl. évfordulókról, közérdekű szakmai információkról). Hírlevélküldő szolgáltatást is bevezetünk, tájékoztatjuk olvasóinkat és az érdeklődőket aktuális rendezvényeinkről, új beszerzéseinkről. Itt hozzáférhetők az *Esztergom és Vidéke* helyismereti újság régi és újkori számai. Könyvtári adatbázisok válnak elérhetővé a honlapon keresztül (NDA, EPA, EHM stb.). A Szikla integrált könyvtári rendszer segítségével állományunk 24 órán keresztül elérhető, és az olvasói szolgáltatások (kölcsonzési idő hosszabbítása, előjegyzés) is rendelkezésre állnak. Külön figyelmet szenteltünk a gyermekkönyvtári oldalnak, ahol az iskoláskorúak, tinédzserek számára igyekszünk közelebb hozni a könyvek, a könyvtár világát, mind formai, mind tartalmi szempontokat figyelembe véve. Formailag színes, mozgalmas-dinamikus oldal kialakítását terveztük, tartalmilag könyvajánlókkal, fórumlehetőséggel, programajánlókkal tettük változatossá az oldalt. Elkészült a honlap vakbarát verziója is, valamint a tartalom angol nyelven is elérhető.

A kötelezően vállalandó feladatok közül a munkatársak szaktudásának fejlesztését túl

is teljesítettük – a pályázat legalább egy munkatárs továbbképzését írta elő; mi három munkatársat iskoláztunk be könyvtárszakmai képzésekre.

Az olvasáskultúra fejlesztése, a könyvtári szolgáltatások népszerűsítése terén igyekeztünk a legtöbbet tenni a pályázat szellemében. Ezek voltak az ún. gyermekkönyvtári és felnőttkönyvtári kampány elemei. E kampányok voltak hivatottak felhívni a figyelmet arra, hogy Magyarország Európában elfoglalt helyének záloga a lakosság kulturáltsága. Tájékozottabb, kultúrára igényesebb polgárokat szeretnénk nevelni. A nyilvánosság segítségével igyekeztünk az esztergomi városi könyvtár hírét és szolgáltatásainak kínálatát minél több helyre és minél több módon, minél több emberhez eljuttatni. Tudjuk, átéljük, tapasztaljuk, hogy a manapság bennünket érő rengeteg reklám, információ jószerivel fásulttá tesz, tehát nem könnyű olyan kampányt szervezni, amely még képes érdemlegesen felkelteni a figyelmet. A projekt során, a rendezvények kapcsán tapasztalt érdeklődés mégis arról tanúskodott, hogy sikerült.

Gazdag programot állítottunk össze minden korcsoport számára, hogy élménnyé tegyük, motiváljuk az olvasást. Az egészen kicsiknek nagy mesélt, tizenöt alkalommal a projekt ideje alatt. Nem pusztán passzív mesehallgatásról szóltak ezek az alkalmak; drámapedagógiai játékok, rajzolás, a mese újrajátszása is benne volt. Pályázatunk egyetlen betervezett eszközbeszerzése ehhez a rendezvénysorozathoz kapcsolódott: vettünk egy ún. „nagyifotelt”, a mesélő nagymamának kényelmes, szép magas fotelt, amit olyan jól körbe lehet ülni a 30 darab, szintén a pályázat keretében vásárolt babülőkén. Az eddig elmúlt idő már bizonyította, milyen kedvelt ülő, mászó, játszó eszközök ezek a kicsiknek!

A kicsit idősebb (alsós tagozatos) korcsoportnak nyári olvasótábort vállaltunk. Természetesen az olvasás volt a központban, de olyan ravasz módon, hogy a gyerekek észre sem vették, mire vesszük rá őket. Közvetlen földrajzi és természeti környezetükben átélte élmények (ásványbemutató, Strázsahegy, kisvonat stb.) és irányított foglalkozások vezették őket a betűkhöz.

Az ifjabb (12–15 éves) tiniknek önismerteti tréninget vállaltunk. E korosztály számára a legizgalmasabb, ugyanakkor legnehezebben megélhető világ saját benső világuk. A tréning öt alkalma során ahhoz igyekeztünk élményszerű útmutatót adni, hogy ebben a káoszban, aminek ők megélik korukat, milyen nagyszerű iránytű lehet egy-egy jól megválasztott olvasmány – vagy akár az önkifejezés különböző módjai, mint pl. az írás, a játék, az agyagozás.

Hasonló tartalommal és céllal, csak egy-két évvel idősebb korosztálynak terveztük a könyvtári éjszakát két alkalommal is a projekt ideje alatt. Ezen alkalmakkor a fiatalok az egész éjszakát a könyvtárban töltötték, könyvekkel és könyvek között, egymással és a meghívott vendégekkel kötetlenül beszélgetve. Természetesen nagyon sok testet-lelket élénkítő játék is segítette az ifjakat abban, hogy ne gyűrje le őket az álom hajnali két vagy három óra körül se. Hálósákkal érkeztek – elő sem vették.

Író-olvasó találkozókba is sokat vállaltunk: öt alkalmat a gyermekkönyvtárban, hat alkalmat a felnőtteknek. Ugyan író-olvasó találkozót írtunk, de nem feltétlenül a klasszikus értelemben vett írókra-költőkre gondoltunk, inkább alkotókat mondanék. Olyan alkotókat, akiknek persze valamilyen közük van a könyvhöz, művészethez, tudományhoz. A gyermekkönyvtárban vendégünk volt: *Nógrádi Gábor* és *Gergely, Varró Dániel*, *Szabó T. Anna*, *Keresztes Nagy Árpád*, *Berg Judit*. A felnőttekhez pedig *Balla*

András, *Juhász Árpád*, *Kányádi Sándor*, *Spiró György*, *Dolák-Saly Róbert* és *Bod Péter Ákos* látogatott el.

Ismét csak a fiataloknak, középiskolásoknak vállaltunk a *Lyukasóra-sorozatot*, a népszerű tévéműsor mintájára – tizenhét alkalommal. Ezzel a szórakoztató rendezvényfüzérrel az esztergomi középiskolák diákjainak juttattunk élményeket. A program olvasásnépszerűsítő szerepét nem hiszem, hogy meg kell magyarázni.

Választható tevékenység volt a munkatársak nem csak szakmai, hanem nyelvi képzése is. Itt is nagyot vállaltunk: három kolleganő végzett angol nyelvi tanfolyamot a projekt ideje alatt.

Szintén választható tevékenység volt, de alapvetően fontosnak tartottuk, tudniillik ez adja meg minden könyvtárnak az úgymond

személyes profilját: helytörténeti és helyismereti információk közzététele. Mára már csaknem valamennyi helyismereti újságunk elérhető az interneten, s immár honlapunkon is. Nem csak kép formájában, nem pusztán archiválás, állagmegőrzés céljából, hanem, ami az egyik legfontosabb kívánalom könyvtári anyag esetében, a teljes visszakereshetőség kritériumainak megfelelően.

Kimondottan az idősebb korosztály számára versmondóversenyt hirdettünk tavalyelőtt októberben. Felhasználóképzést is szerveztünk a projekt ideje alatt. 40 fő részére (ők is jórészt idősebbek) számítógépes alapkutatást, valamint elektronikus katalógusunk használatának ismertetését vállaltuk. A vállalt létszámon felül további mintegy félszázan jelentkeztek, akiknek a képzését természetesen a projekt határidején túl is vállaltuk.

A teljesítés további indikátorai is megfelelnek az elvárásoknak. Az olvasói létszám 850 fővel való növelését a tervidőszak alatt 899 fővel teljesítettük. A távhasználók számának növelése (telefonos, bármely számítógépes megkeresés) is jócskán meghaladja a vállalt 300-at.

Röviden összefoglalva ezeket öleli fel az esztergomi könyvtárban lezárult pályázati projekt. Ez itt most elég száraz felsorolásnak tűnik. Pedig sok munka van mögötte, és hadd tegyem hozzá: rengeteg élmény. Bízást mondhatom: nem csak 28 millió forintot, de számos tapasztalatot, élményt szerezhettünk magunk is. Csak egyetlen élményszerű benyomás a sok közül: a könyvtári éjszakán részt vevő fiatalokat nézve-hallgatva felmerült bennem: ha ők a jövő, akkor nincs mitől tartanunk. Jó érzés volt.

Kétségtelen, a TÁMOP-pályázat a fentiekben túl még sok egyébre adhatott volna lehetőséget, alkalmat. Nekünk, az esztergomi könyvtárnak azonban az eddigiek is komoly eredményt jelentenek, és őszintén bízunk benne, hogy valóban segítséget tudunk nyújtani a világban való eligazodáshoz. Az elmúlt hónapok során nőtt a könyvtár népszerűsége, a sokszínű kínálat nyomán nőtt a felhasználói az igény a könyvtári szolgáltatások iránt. Elgondolkodtam, hogy ezeket a megnövekedett igényeket ki tudjuk-e a későbbiekben pályázati pénz nélkül elégtetni?

Egy rövid idézettel szeretném befejezni most, csakúgy, mint a 2010. június 7-ei projektnyitónkon. Sylvester János humanista tudós mondta úgy ötszáz éve, a XVI. század elején: „Gyűjtsd a tudást, mert láthatod, pusztul minden e földön, s csak a szellemi kincs élheti túl a halált!” ■

Kiállítás Margatról

Február 21-én kiállítás nyílt az SZTE Klebelsberg Könyvtára, az SZTE Régészeti Tanszéke, a Bölcsészettudományi kar és a Szíriai-Magyar Régészeti Misszió jóvoltából.

A Magyar Királyság 1217-18-ban Közép-Európában egyedülálló módon saját királya, II. András vezetésével önálló sereggel ment a Szentföldre. A magyar uralkodó felkereste és királyi évjáradékkal adományozta meg Margat várát. A Szíriai-Magyar Régészeti Misszió kiállítása a margati kutatási program látványos eredményei mellett a Magyar Királyság szerepét és kiterjedt, a Szentföldtől a Brit-szigetekig terjedő kapcsolatrendszerét mutatja be az érdeklődőknek. A szíriai kormány 2006-ban nyitotta meg Margatot mint az európai kulturális örökség fontos részét a kutatók számára. A munkálatokra a nemzetközileg is elismert Szíriai-Magyar Régészeti Missziót kérték fel, amelyben számos pécsi kutatói is dolgozott. A kutatás eredményeit vonultatja fel a kiállítás, amely most Szegedre érkezett.

Forrás: szegedcafe.hu

Sikerrel zárult a tíz alkalomra tervezett családi programsorozat a Móricz Zsigmond Városi Könyvtárban, Tatán. A családuknk könyvtára rendezvényre összességében háromszáznyolcvanötven jöttek el, és ebből háromszázhatvan be is iratkoztak. Bizony nagy utat járt be könyvtárunk az elmúlt több mint egy évben, vagyis 2010 novemberétől 2012 februárjáig.

Amikor elindítottuk ezt az olvasótoborzó programot, még a színcsíkös kölcsönzési rendszert alkalmaztuk. Az olvasók négy tikkettel kölcsönözhatték ki a maximum hat könyvet. Kölcsönzéskor a könyvtáros kivette a könyvekből a kölcsönző kártyákat, ezek mellé kerültek a tikketek az olvasó számával, aláírásával. Ez a kölcsönzési rendszer csak arra a kérdésre adott választ, hogy egy olvasó mely könyveket kölcsönözte ki, de arra nem, kinél van egy bizonyos könyv, és mikor hozzák vissza. Az audiovizuális, azaz az AV-tagsági érvényességét – amivel a DVD-ket, CD-ket kölcsönözhatték – még egy kártyácskán rögzítettük.

Hogy mi minden változott az elmúlt másfél évben? 2011. november elsejétől elérhető online katalógusunk az interneten keresztül. 2012 januárjától átálltunk a számítógépes kölcsönzésre, a Textlib integrált könyvtári rendszer segítségével. Ezáltal a kölcsönzéshez kapcsolódó folyamatok felgyorsultak, a

könyvtár dokumentumai között naprakészen és pontosan lehet keresni, a kölcsönzésekről való tájékozódás is leegyszerűsödött. A különböző kölcsönzési határidőket könnyű követniük az olvasóknak, mert egy blokknyomtató segítségével listát adunk a kölcsönzött dokumentumok címéről és határidejéről. Az előjegyzések várakozási ideje jelentősen rövidült, hiszen a számítógép automatikusan figyelmezteti a könyvtárost erre a dokumentumra már várakoznak. Az új könyvtártagsági kártya vonalkódos, küllemében esztétikus, több információt tartalmaz elődjénél. Az AV-tagságot a megfelelő állomány beállításával már számítógépen rögzítjük. Talán szigorúbbak lettünk a késedelmi díjakat illetően, hiszen azt már nem mi, hanem a Textlib számolja ki, de bízunk benne, hogy olvasóink elfogadják az új rendet, cserébe a sok új szolgáltatásért.

Mindezekhez már csak üde színfoltként járult a könyvtár küllemében való megújulás, amely a könyvtárosok kreativitásának, összefogásának és nem utolsó sorban fizikai erejének köszönhető. Sajnos ez még nem az épületre, hanem a belső, ízléses elrendezésre, új, világos terek kialakítására vonatkozik. Reméljük, a modern elvárásoknak megfelelő, az olvasói igényeket kielégítő új könyvtárépület felépítése sem várat már sokáig magára!

Programunk a TÁMOP-3.2.4-08 jelű európai uniós támogatással valósulhatott meg. ■

Nagyon sajnálom, hogy nem tudok rajzolni, mint Goethe, s csak szóval festhetem le, amit látok! – sóhajtott fel *Balla Zsófia* költő szerzői estje végén, a tatai Móricz Zsigmond Városi Könyvtárban, február 8-án.

Vitába szállok ezzel, nem biztos, hogy ez hátrány. Számára egy sarkalló kifejezési igény a még pontosabb, tömörebb megfogalmazásra, számunkra – befogadók számára – egy gyakran haiku tömörségű gondolatkoncentrátum az eredmény, amely nem enged eltérni a lényegtől, s megkockáztatom, hogy sokszor pontosabb, mint néhány ecsetvonás. A korai versek mély beleélésről, néha váteszi jövőbe látásról tesznek tanúbizonyságot. Tizenhat évesen jelentős verseket írt, s még nem volt húszéves, mikor megjelent első kötete, amely már jelzi, hogy nagy egyéniség készülődik elfoglalni a számára rendelt teret az irodalomban.

Nehéz alkotó út az övé, mindenért keményen meg kellett harcolnia, mint a fűszálnak, mely a legmostohább talajból is ki kell, hogy sarjadjon.

Nem véletlenül említem a fűszálat. Ahogyan az anyamotívum végigvonul lírájában, úgy a fű, a fűszál is folytonosan ismétlődő jelképe az életnek, a megmaradásnak, a túlélésre törő ősi akaratnak. Ám magában hordja az elmúlás ígéretét is, ahogyan az *Egy pohár fű* kötet cím is egyszerre hirdeti

az életet s példázza az elmúlást is. A költőnek eddig tizenkilenc könyve jelent meg, most készül egy esszékötet, mely talán egy kerek évforduló mérföldköve lesz. Hangjátékok, mélyenszántó irodalmi riportok jelzik pályáját, sőt: egy bábjáték, hiszen a Kolibri Bábszínháznak is dolgozott, sokáig. Az elmúlt év végén filmre is vitték egyik munkáját, s a forgatás az otthoni körülmények között zajlott, Er-

délyben. Az otthon Kolozsvárt jelenti számára mind a mai napig, s aki ennyire kötődik az otthonához, annak különösen nehéz megválnia a szülőföldtől, engednie a muszáj parancsának, más otthont keresni, a túlélésért. Választhatott: elmegy és tovább él, vagy a kisebbségi sorsba belepusztul.

Nem mindenki képes egész életében ellenállóként, a hatalommal küzdve megmaradni. Elsorvad az alkotóerő és elfásul a lélek. Balla Zsófia alkotni, továbbadni és kiteljesedni akart, a folyamatos küzdelemben való elsorvadás helyett.

Nem döntött rosszul, mikor áttelepült Magyarországra. Itt, ha nehezen is, csak saját erejére, tehetségére támaszkodva, utat, teret talált magának. A kitüntetések, díjak sem maradtak el, és reméljük, még soká alkot, minden olvasó ember örömére. ■

Boleráczki Margit volt a vendége a Mórincz Zsigmond Városi Könyvtár *Jogi estek* című sorozatának 2012. február 2-án. A bírónő a családjog témakörében tartott előadást, és ezt a nem egyszerű témát olyan világosan, közérthetően taglalta, hogy még véletlenül sem terhelte hallgatóságát a szokásos jogi szóhasználattal.

Az életközösségek megszokott problémáiról szólt, a felbomló családokban előforduló jogi nehézségekről, a gyermekekkel kapcsolatos megoldandó helyzetekről, a családnak, mint vagyontársaságnak megoldást igénylő és eldöntendő gondjairól. Megértést segítő példákkal színesítette a szabályok ismertetését, s a hallgatóság már az előadás legelején aktívan részt kért a beszélgetésben. Sok kérdést tettek fel, s a bírónő mindegyiket kapásból megválaszolta. Tanácsokat is adott olyan esetekben, amikor a kérdés nem tartozott szorosan az ő szakterületéhez. Elmondta, hová forduljanak jogorvoslatért a kérdezők,

mely szolgáltatás vagy szociális szervezet tud segíteni az adott helyzetben. Repült az idő, s az előadás végén még néhányan négy-szemközti beszélgetésre is félrevonták az előadót, mert nem akarták a nyilvánosság elé tárni a személyes problémájukat, így a könyvtár zárásáig nyúlt az esti beszélgetés, faggatózás.

Nagyon elégedetten távozott mindenki, és többen kérték, ha lesz rá mód, máskor is hívjuk meg a jogásznőt, mert szívesen kérdeznének tőle más alkalommal is, hiszen tanácsai megvilágították a terepet a jog sokak számára nehezen követhető útvesztőjében. ■

Kitüntetések

Szűcs Géza, a Nemzeti Erőforrás Minisztérium kulturáért felelős államtitkára és *Halász János*, a Nemzeti Erőforrás Minisztérium parlamenti államtitkára a magyar kultúra napja alkalmából 2012. január 19-én kulturális elismeréseket adott át a Petőfi Irodalmi Múzeumban.

A nemzeti erőforrás miniszter Bibliotéka Emlékérmeket adományozott azoknak a könyvtárosoknak, akik irányító, elméleti vagy gyakorlati munkájukkal jelentős mértékben hozzájárultak a magyar könyvtári kultúra fejlődéséhez:

- *Blaskóné Majkó Katalinnak*, a Magyar Képzőművészeti Egyetem Egyetemi Könyvtár, Levéltár és Képzőművészeti Gyűjtemény főigazgatójának,
- *Dr. Danku Györgynek*, az Országos Széchényi Könyvtár tudományos kutatójának,
- *Fülöp Ágnesnek*, a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár tudományos titkárának,
- *Kraus Sándorné Soldos Katalinnak*, az Óbudai Múzeum és Könyvtár olvasószolgálat-vezetőjének,

- *Melykóné Tőzsér Juditnak*, a hatvani Kodály Zoltán Általános Iskola könyvtáros-tanárának,
- *Mitróné Kádár Évának*, a krasznokvajdai Községi Könyvtár vezetőjének,
- *Dr. Sasváry Zoltánnénak*, az MTA Zenetudományi Intézet Zenetudományi Szakkönyvtár vezetőjének,
- *Dr. Szatmári Istvánnénak*, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár nyugalmazott könyvtárvezetőjének,
- *Varga Évának*, a Beregszászi Járás Központosított Könyvtárhálózat igazgatójának,
- *Vaskeba Katalinnak*, a Nagyszőlősi Járási Központosított Könyvtárhálózat igazgatójának.

- *Dr. Horváth Sándor Domonkos*, a Galgóczi Erzsébet Városi Könyvtár és Közösségi Tér igazgatója a Győr Közművelődéséért díjat vehette át a magyar kultúra napja alkalmából rendezett győri ünnepségen.

Gratulálunk a kitüntetett kollégáknak, és további munkájukhoz sok sikert kívánunk! ■

2012. január 14-én rendeztük meg a szombathelyi Bartók Teremben rendhagyó olvasásnépszerűsítő programunk, a *Könyvhódító* ünnepi eredményhirdetését. Az örömteli eseményre közel 300 gyerek érkezett a megye különböző városaiból, kisebb településeiről. A gála, illetve az egész rendezvénysorozat a TÁMOP-3.2.4/08/1-2009-0031 kódszámú, *Vas megye könyvtárjai formális és informális tanulást támogató szolgáltatásainak összehangolt fejlesztése* című pályázat részeként valósult meg.

A program lényege, hogy ajánlott listából könyveket választva kalauzoltuk a gyerekeket és a fiatalokat egy olyan úton, amely feltárta a szépirodalmi alkotások rejtelmeit, különböző rétegeit. A több fordulóból álló játék során nemcsak saját választott könyvükkel ismerkedtek meg nagyon mélyen a résztvevők, hanem

a társaik által választott könyvekbe is bepillantást nyerhettek.

A gála első felében a Savaria Szimfonikus Zenekar művészei, illetve *Prikazovics Ferenc* előadóművész ajándékozták meg a közönséget nívós műsorral: a részt vevő diákokat, mentoraikat, a városi könyvtárak munkatársaikat, a zsűrizésben közreműködő segítőköt, illetve a szervezőket. Az eredményhirdetés során összesen nyolcvan csapat munkáját köszöntük meg, az elért pontszámok alapján

kategorizálva a nyereseményeket. A csapatok által készített, könyveiket bemutató illusztrációk legjobbjait egy kisebb kiállítás keretében tekinthették meg a jelenlevők.

A döntőbe került nyolc csapat két korcsoportban, egy „bíróági tárgyalás” keretében bizonyíthatja be választott könyve elsőbbségét, hogy közülük a négy legjobb elutazhasson egy budapesti, izgalmas programokkal teli kirándulásra. ■

„Az írónak az a mindene, amit írt.
Az az ő kincse, sorsa, becsülete, bélyeg-
gyűjteménye, gyümölcse, családi háza.”

E sorai jutottak eszünkbe Hornyik Miklós halálhíre megérkezésének pillanataiban. Szomorú aktualitást nyertek az idézett gondolatok. Biztatón mosolygó arcát felidézve hallani véljük, amint sajátos humorával, bárszonyos hangján óva int bennünket mindentől, ami az örök elmúlásra asszociál, mert a halálunk is az életünk része. Örkény halálára (1980) írta Miki: „Az írónak nem az a dolga, hogy eszmébe öltöztesse a valóságot. Az a dolga, hogy átvilágítsa, újrateremtve felidézze. (...) Mindnyájunk második hazája az idő; s a szokásos fordulattal hozzá kellene fűznöm: a jelentős, a jó írók valójában halhatatlanok. Önáltató hazugság minden optimista kicsengésű nekrológ. Az író meghalt, méltóképpen csak Kosztolányi búcsúztathatná el: Valami mélyen tragikus van egy igazi író halálában. Nemcsak egy ember halt, hanem még valami. Egy kedély aludt ki, egy sajátosan egyéni látás veszett el, egy világ szűnt meg örökre, mindörökre. Nincs mód pótolni.”

Hornyik Miklós hosszú, súlyos betegség után, január 12-én este hunyt el. Az író, irodalomtörténészt, szerkesztőt hatvannyolc évesen érte a halál. Szinte az utolsó pillanataig dolgozott, már tisztában volt vele, hogy életművére pontot tevő könyvének zárófejezetét írja, *Búcsú az olvasótól* címmel.

Írónk, barátunk Újvidéken született 1944. január 12-én, Hornyik János és Anika Valéria gyermekeként. Általános és középiskolai tanulmányait szülővárosában végezte, 1966-ban szerzett tanári oklevelet az Újvidéki Egyetemen.

Több munkahelyen fejtette ki alkotótevékenységét: 1966 és 1969 között a Magyar Szó munkatársa volt, 1975-ig a Képes Ifjúság hetilap főszerkesztője, 1979-ben az Újvidéki Televízió lektoraként, kulturális műsorok szerkesztőjeként, majd pedig 1986-tól a Hungarológiai Intézet tanársegédjeként dolgozott, végül 1991-től ismét az Újvidéki Te-

levízió alkalmazta a Műsorfigyelő és Közvélemény-kutató Központ tudományos munkatársaként. 1991-ben költözött Budapestre, s lett a Magyarok Világszövetsége lapjának főszerkesztője. 1993 és 1997 között a Magyar Televízió munkatársa volt. 1998-ban a *Várnegyed* című lap főszerkesztőjének tisztességét vette át, majd 1999-ben a TV2 *Színkép* című művészeti magazinjának szerkesztője lett.

Újságírói tevékenységét számos cikk, filmszalag őrzi, szellemi arculatának lenyomatát pedig több mint tíz kötet fémjelzi.

Emlékét megőrizzük, nyugodjék békében! ■

Kossa János Magyar Nyelvművelő
Egyesület és Olvasóklub

Majdnem tízezren a Mesemaronon

Rekordszámú olvasó vett részt a Hargita Megyei Hagyományőrzési Forrásközpont és a Cimborá Gyermekek Klubja szervezte Mesemaronon.

A 2009-ben útjára indított kezdeményezés idei felolvasó napjába hat ország 110 településén több mint 9000 fiatal és felnőtt kapcsolódott be. A Mesemaronon stafétáját nemcsak iskolák és óvodák, hanem nőegyletek, könyvtárak, szülők, baba-mama klubok, amatőr színjátszó társulatok, nőszövetségek, nyugdíjasklubok, sőt Belgiumban élő magyarok és magyarul tanuló hollandok is továbbadták, írta a Székelyhon hírportál.

A Mesemaratont apró ajándékkal is emlékeztetéssel tették a résztvevők számára. Mindannyian személyre szóló könyvjelzőt kaptak.

A több országra szóló egész napos felolvasás szervezői minden évben kiválasztják a magyar irodalom egy-egy jeles képviselőjét. Tavaly Jókai Mór műveiből tartottak maratont, az idén Arany János előtt tisztelegtek a költő halálának 130 évfordulója alkalmából.

Forrás: magyarhirlap.hu

Az MKE Társadalomtudományi Szekció felhívása

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete (MKE) Társadalomtudományi Szekciója 35 éve működik, és várja a főként társadalomtudománnyal foglalkozó szakkönyvtárak, egye-temi könyvtárak, tudományos intézetek és minisztériumok könyvtárosait sorai közé.

Tagjaink évente sokszínű és bőséges, szakmai és közösségépítésre is alkalmas programkínálatból választhatnak tagjaink, úgy mint:

- a szekció által szervezett szakmai konferenciák és vándorgyűlési szekcióülések,
- ismerkedés közgyűjtemények munkájával: múzeumi program, kiállítások megtekintése vezetéssel, könyvtárak látogatása, könyvtári kiállítások megtekintése vezetéssel, levéltárak látogatása,
- egy és több napos szakmai kirándulások (ahol a magyarországi, határon túli magyar és külföldi könyvtárak megtekintése, tapasztalatcsere mellett a magyar történelem, a magyar kultúra emlékeinek megismerése is célunk),
- kamararendezvények keretében lehetőség kötetlen beszélgetésre, szakmai eszmecsere, kisebb előadások tartására, meghallgatására, és a vezetőség nyitott tagjaink javaslataira, amelyeket igény szerint beépítünk programjainkba.

A következő program:

2012. március 22. 14 óra
A könyvtár új útjai. Előadások a Corvinus Egyetem Központi Könyvtárában.

Az MKE tagkártyával igénybe vehető kedvezmények:

Az MKE tagkártyához (plasztik tagsági kártya) többféle kedvezmény is kapcsolódik. 2012. január 1-től múzeumi belépésre is jogosít. Emellett a kedvezmény mellett folyamatosan igénybe vehető az MKE EDC-tagságából származó kedvezmények sora is. Látogassanak el a www.edc.hu oldalra, ahol a kedvezményekről többet is megtudhatnak.

Az MKE Társadalomtudományi Szekció tagdíjai:

Dolgozóknak: 5000 Ft, ebből 1000 Ft az egyesületé.

Nyugdíjasoknak: 3500 Ft, ebből 500 Ft az egyesületé,

Másodregisztrációs tagoknak (akik más szekcióban is tagok) regisztrációs díjat kell fizetniük, ami a dolgozóknak 4000 Ft, a nyugdíjasoknak: 3000 Ft.

A tagdíj átutalható számlánkra (OTP: 11708001-20343349), illetve befizethető csekken is.

A tagdíj befizetési határideje: 2012. február 28.

Ízelítő első félévi programjainkból:

- márciusban: könyvtári és múzeumi program, látogatás a Néprajzi Múzeumban,
- májusban: egy napos kirándulás, és az adott városban intézménylátogatás,
- júliusban: vándorgyűlés Győrött – szekcióülés rendezése.

Jelentkezni és csekket kérni:

Hegyközi Ilona (hegykozi@oszk.hu).

A tagságot igazoló kártyákat és a címkéket az MKE március hónapban nyomtatja, akkor osztjuk ki a tagoknak is.

1. A fiumei küldetés

A mediterrán ragyogás teszi-e mindig derűs- sé a személyiségét vagy született hangos kacagás ez az asszony, nehéz eldönteni, de tény: ahol megjelenik, egyszerre minden tekintet rá irányul. A fiumei *Smiljanić-Kovács Anikó* a Quarnero egyik legavatottabb magyar idegenvezetője, és magam is tanúja voltam, amikor az Adria egykori magyar titkainak ismerőjeként tudásával egy egész sereg turistát ejtett ámulatba.

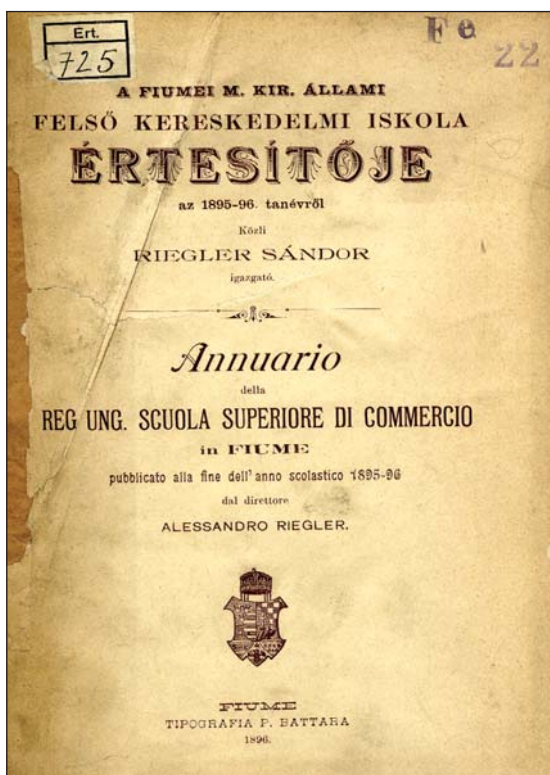
Pedig nem akármilyen kirándulócsoport koszorúja vette őt körül: az Országos Széchényi Könyvtár ötven tudós könyvtárosának kíváncsi tekintete tette őt próbára, és négy nap után kivétel nélkül mindenki lélekben gazdagon, tudásban gyarapodva köszönt el tőle. Nem a konzumvilág megszokott idegenvezetője ő, hanem maga a megelevenedett történelmi olvasókönyv. És ez nem csak abból ered, hogy Anikónak történelmi végzettsége van, amit ugyancsak megemel a tény, hogy a Rijekai Egyetemi Könyvtár – hivatalos nevén a Sveučilišna knjižnica Rijeka – munkatársaként a történelmi kutató-sokra is alkalma van; ő egyszerűen elleplezhetetlen hőfokon rajong a tájért, s ezzel a nem titkolt szeretetével a jeles fiumei elődök – Garády Viktor, Fest Aladár, Kenedi Géza és Leidenfrost Gyula – nyomdokaiban jár. Sajnos, ma már egyedüli tudós magyarként az egykori vasminiszter, Baross Gábor városában.

Holott Anikó sem született fiumei. Édesapja szabadkai származású volt, de a második világháború katonájaként elszervezett orosz hadifogság és a nagy hányattatás után csak Budapestig jutott vissza, s a fővárosban kötött házasságából született Anikó. 1957. január 7-én a család végre Szabadkára költözött, s az akkor hároméves leány élete, ama bizonyos „feledhetetlen gyermekkor” minden emléke Kosztolányi városához fűződik. Mindig vonzódott a színes történetekhez, így természetes volt számára, hogy a középiskola után a belgrádi egyetem történelmi tanszékén jelentkezett felvételre, ahol azonban rövid úton kikoszorúzták, mondván: a „madarica” ne tanuljon történelmet! Ő azonban makacs volt és elszánt, és Zágrábban a 162 jelentkező közül a második legjobb eredménnyel került a történelmi tanszékre, ahol sikeresen diplomázott is. Ezt követően tizennyolc évig – immár fiumei lakosként – Abbáziában dolgozott idegenvezetőként, ahová édesanyja és családja is követte őt. 1997-ben könyvtárosi államvizsgát tett, ám még így is évek múltak el, amíg a Rijekai Egyetemi Könyvtár alkalmazottja lett. Ma azonban már ő a történelmi Fiume megmaradt magyar könyveinek hivatalos kincstárnoka. És nem mellesleg: paleográfiai végzettségéből eredően a glagolita írásbeliség történetének legnagyobb magyar tudora is egyben.

S hogy mi dolga akad egy tudós magyar könyvtárosnak a fiumei egyetemi könyvtárban? A kérdésre nem egyszerű a válasz. A mai könyvtár tudományos gyűjteményének alapját az 1627-ben alapított jezsuita könyvtár képezi, s a XVII. és XVIII. századból származó 3200 kötet a horvátok számára ma is nemzeti kincs. Most van folyamatban a tersattói ferences rendház ugyancsak sok évszázados könyvtárának tudományos feldolgozása, s ha ezt befejezték, következnek a szigetvilág ferences kolostorainak gyűjteményei, amiből nem maradhat ki a bakari –

a hajdani buccari – templom 400 kötetes, a ritkaságai révén felbecsülhetetlen értékű könyvgyűjteménye sem. Ez a bibliográfiai-
lag is feldolgozott könyvtár lesz az Biblioteca Adriatica gyűjtemény alapja, amely egyszermind a Quarnero szigetvilá-
gában született és művelt szláv írásbeliség, a glagolita iskola egyik legértékesebb gyűjteménye is. Gazdagságát, szépségét és kulturális jelentőségét az egyetemi könyvtár állandó kiállítása mutatja be az érdeklődőknek.

A másik, könyvtáros számára ugyancsak nagy kihívást a 130 000 kötetnyi holt állomány értékeinek feltárása jelenti, azé az állományé, amely kerek nyolc évtizeden át hevert érintetlenül a könyvtár mai hatalmas épületének alagsorában. A magyar és az ezt követő olasz „világ” valamennyi könyvgyűjteményének maradványát őrzik a katakombák, amelyekre Smiljanija Anikó kis csapata csak a 2000-es évek elején nyitotta rá az ajtót. Tizenkét embernek kerek négy éves munkája kellett ahhoz, hogy polcokra és asztalokra rakva áttekinthetővé tegye a számozott könyvek hadseregét. S Anikó nem titkolja örömét, most jön a feladat nemesebb része: az olvasók számára is használhatóvá tenni ezt a gyűjteményt. S ez már magában is felér egy küldetéssel. (Magyar Szó, 2011. július 29.)

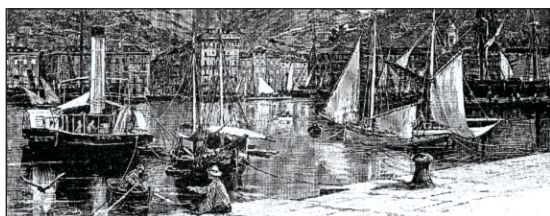
2. A könyvbánya titkai

A könyvtáros-történész minden tudására és lelki-szellemi erejének rejtett tartalékaira is szüksége lesz ahhoz, hogy a fiumei egyetemi könyvtár épületének katakombáiban felhalmozott, 130 000 kötetre becsült holt állományt rendszerezze, feldolgozza, és az érdeklődők számára is elérhetővé, használhatóvá tegye. Smiljanija-Kovács Anikó szerint az ismeretlen könyvtár rejtőzködő kincsekben elképesztően gazdag. A trianoni békeszerződéssel Magyarország elveszítette tengeri kikötőjét, Fiumét is, s még arra sem volt lehetősége, hogy a nemzeti vagyonát a városból kimenekítse. 1924-ben valamennyi megszűnt magyar iskola, egyesület, lapszerkesztőség, társaskör és tudományos intézmény könyvtára – és feltehetően a levéltári anyaga is – olasz tulajdonba került, és mint amolyan fölösleges kacatot, elnyelte a pince homálya. 1947 után a berendezkedő jugoszláv közigazgatás ugyanígy járt el a városban maradt olasz egyesületek könyvtárai-val. Így történhetett meg, hogy a dicstelen XX. század végén a fiumei egyetemi könyvtár – a hajdani Magyar Polgári Leányiskola – impozáns épületének pincéjében a deportált könyvek tízezrei várták a feltámadást. Némi vigasz, hogy a könyvtár teljes állománya 1985 óta államilag védett, így nem fenyegeti a megsemmisülés veszélye, ám ez még nem biztosítja a könyvek használhatóságát is.

A tudós könyvtáros a közelmúltban fejte be az egyetemi könyvtár gyűjteményében megtalálható magyar könyvek feldolgozását, s az általa elkészített bibliográfia, a Fluminensia hungarica 1859 könyv leírását tartalmazza, ezek között 175 a fiumei magyar kiadvány, amelyeket az intézmény a féltett kincsei között tart számon. Politikai, történeti, közigazgatási és tudományos munka, valamint az iskolai értesítők garmada rejlik a leírások mögött, és várja a kíváncsi érdeklődőket. Évente 5–8, többnyire magyarországi kutató fürkészi a rejtett értékeket. Ezt a gyűjteményt fogja gyarapítani a katakombák anyaga is.

Van azonban még valami, amiről eddig soha nem esett szó: a második világháborút követő kárpótlás kérdése. Az 1947. február

10-én aláírt Párizsi békeszerződés Magyarországot háromszázezer dollár háborús kártérítés megfizetésére kötelezte. Ennek kétharmadát a Szovjetunió, 100 000 dollár pedig fele-fele arányban Csehszlovákiának és az új Jugoszláviának kellett megfizetnie, pénzben, áruban, bányakincsben és mezőgazdasági terményben – mindenben, ami a legyőzött országban mozdítható volt. A szovjet hatalom megszállóként egyébként is azt vitt el az országból, amit csak akart. Csehszlovákia éppen akkor fosztotta meg az ott élő magyarságot a csehszlovák állampolgárságától, s a Benes-dekrétumok sorával tette földönfutóvá a magyarok százezreit – a vagyonukkal pedig szabadon rendelkezett. Ezt tetézte, egészítette ki a magyarországi háborús jóvátétel. A titói Jugoszlávia hozzájuk képest maga volt a „belátás”; a kötelező fizetség és áruszállítás mellett szellemi javakat is elfogadott: így történt, hogy Eszéken magyar szakemberek textilgyárat építettek fel, s hogy a magyarországi egyetemeken műszaki szakembereket, mérnököket és orvosokat képeztek ki Jugoszlávia számára.

Emellett a magyarországi közgyűjteményekből teherautószámra szállították a könyveket Jugoszláviába – s ezeknek a jelentős része ma ott található a fiumei könyvtár mélyen elfedett katakombáiban. A könyvszállítmányok 1947-től folyamatosan érkeztek a városba, ám én magam gyakran kapok vissza az Országos Széchényi Könyvtárban kérést azzal a megjegyzéssel: „nem található, 1962-ben az állományból kiemelték, és átadták Jugoszláviának”. S aki ezt közli velem, az állományjegyzékre hivatkozik. 1962-ben még a nemzeti vagyonunkból folyt Jugoszlávia kárpótlása! Nem értem, hogy nem akadt történész, tudós könyvtáros, aki utánajárt volna a történeteknek. Mindenesetre, aki a fiumei halott könyvtárhoz hozzányúl, aki feltárja annak titkait, munkájával a nemzetnek tesz szolgálatot. (Magyar Szó, 2011. augusztus 5.) ■

Egy hosszú nap az olvasásfejlesztés jegyén

Telve várakozással indultam az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeumba (OPKM), január 23-án az *Olvasási képesség, olvasási motiváció fejlesztése a metakognícióra épülő olvasásstratégiai programmal könyvtári foglalkozásokon* című továbbképzésre, melyet *Steklács János*, a Kecskeméti Főiskola Tanítóképző Főiskolai Karának dékánja, a kar Humán Tudományok Intézetének tanára tartott. Volt alkalmam már máskor is hallgatni előadását, könyveit is olvastam, és évekig kíváncsian vártam a *Csodaceruza* következő számát, amiben rendszeresen megjelentek cikkei az olvasásról, olvasóvá nevelésről. Egyaránt útmutatást nyerhettek belőle pedagógusok és szülők. Ezek után érthető, hogy miért regisztráltam azonnal az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum TÁMOP 3.2.4-08/2-2009-0001 *Nevelési Tudásdepó az olvasóvá neveléshez és a digitális kompetenciák fejlesztéséért* című projekt keretében szervezett előadására. Mint kiderült, rajtam kívül még hatvanegyen gondolták így. Mivel ilyen nagy számban összejöttünk, csoportok szerveződése segítette a gyakorlati munkát.

A foglalkozás elsődleges célja volt, hogy a résztvevők elsajátítsák az olvasási stratégiák elméletét, a metakogníció fogalmát, szerepét, jelentőségét a szövegértő képesség fejlődésében. A foglalkozás első részében áttekintettük az olvasást, szépirodalmat népszerűsítő kampányok tapasztalatait, az olvasás- és könyvkultúra tendenciáit hazánkban. Először kérdések merültek fel az olvasáskutatás területéről. Fontos kérdés, hogy hogyan olvasunk. Ez tárgya az olvasáspedagógiának, a szociológiának és a pedagógiának is. A másik kérdés, hogy mit olvasunk. Az olvasásszociológia vizsgálja az olvasmány szerkezetet és az olvasási szokásokat, a könyvtárak, és a felsőoktatás szerepét is. Kérdés még, hogy napjainkban mi a könyv-

tár szerepe: szolgáltató vagy nevelő? A könyvtár vagy az iskola már nem tudásbirtokló, mint volt száz évvel ezelőtt. Sokkal több impulzus éri a tanulókat más területekről, mint az iskolában. Viszont Közép-Európában és a mediterrán térségben az iskolai olvasókönyvekben még mindig a száz évvel ezelőtti, részben eredetileg felnőtteknek szóló irodalom található. Ezekhez a szövegekhez saját élmény nem kapcsolható. Az irodalomtanításban is változásra van szükség. Meg kell célozni azokat az irodalmi műveket, amelyeket mi értéknek tartunk, és amelyek a gyermekeket is érdeklik.

Régen az irodalom társadalomszervező erő volt, mert egy-egy megjelent könyv téma volt a családban, baráti társaságban, a munkahelyen, és mint tudjuk, téma volt a kávéházakban is. Ma már a szépirodalom kisebb példányszámban jelenik meg, kevesebben vásárolnak, de többféle címből válogatnak. Ezek színvonala nagyobb szórást mutat, mint a huszonöt évvel ezelőtti kínálat. Különösen óvatossá kell lenni gyermekkönyvek tekintetében, mert mindenféle szűrő nélkül jelennek meg. Ír és japán példát is találhatunk arra a gyakorlatra, amelyet a Magyar Olvasástársaság is megvalósít: honlapján korcsoportokra bontott ajánlást olvashatunk. Ez segítség a szülőknek, tanároknak és könyvtárosoknak is.

Fontosak az olvasást népszerűsítő kampányok is. Ilyen volt *A nagy könyv*, a Magyar Televízió 2005-ös országos programsorozata, melynek ötletgazdája és szakmai vezetője *Békés Pál* volt. *A Veszíts el egy könyvet!* kampány a BookCrossing nevű könyvelvesztő mozgalom magyar változata, amit 2008-ban az orosházi Justh Zsigmond Városi Könyvtár indított. *Olvass esti mesét a gyermekednek, tölts vele együtt tartalmas időt!* címmel 2011-ben társadalmi célú kampányt indított a Médiaunió, melynek célja a pozitív társadalmi változások elérése.

Az előadó kitért még a multiprofessionális együttműködésre is. Az olvasásnépszerűsítő programok ritkán indulnak az iskolából, de fontos, hogy a pedagógus és a könyvtáros találja meg egymást és vonja be a nevelési tanácsadót, a polgármesteri hivaltalt vagy akár más szervezetet, csoportot is a településről. Steklács János ismertette az intézményében megvalósult projekt tapasztalatait, ötleteit. Ezekből ízelítő: *Gyermeked engem választott, olvass el neki!* – kisiskolások vittek haza ilyen könyvjelzővel könyvet, ezzel is ösztönözve a szülőket a közös olvasásra. Felső tagozatosoknak szólt a *Hódítsd meg a könyvek birodalmát!* program, mely a kortárs gyermekirodalom népszerűsítésével foglalkozott. A főiskolai hallgatókat pedig az *Olvass, hogy értelmiségivé válj!* szlogennel vonzották közelebb az irodalomhoz.

Az előadást ezután csoportmunka váltotta, ahol alkalmunk volt megosztani jó gyakorlatainkat, melyekkel bevonjuk a gyermekeket az olvasásba. Igazi csemege volt a kollégák ötleteit hallgatni. Ízelítőül egy: *Kölcsönözz élő könyvet!* címmel ismerhettük meg a Szolnoki Pedagógiai Intézet programját, melyet középiskolákban valósítottak meg. Lényege, hogy az osztályok választhattak (kölcsonözhettek) egy tanárt, aki megismertetett velük egy könyvet, amelyhez foglalkozások kapcsolódtak. Ezeket osztályfőnöki órák keretében valósították meg. A beszélgetéseken részt vett az iskolapszichológus, hozzáértő személy pedig biblioterápiás foglalkozást is vezetett.

Ezt követően a szövegértő olvasás kritériumait, az olvasási stratégiák fogalmát, olvasás és metakogníció összefüggéseit, az olvasásra vonatkozó meggyőződés jellemzőit ismerhették meg a résztvevők. Fontos tisztázni – ha a gyerekeket kérdezzük –, hogy az olvasás alatt nem csak szépirodalmi szöveget értünk. A gyerekek azt mondják, hogy nem

olvasnak. A számítógépen való olvasást (írást) nem gondolják jó válasznak. Pedig naponta sok oldalt olvasnak a monitoron, és jó esetben a tankönyvből is. A felnőttek jelentős része is naponta olvas a számítógépen például szakmai anyagot, napi híradást vagy szakirodalmat. Lehet, hogy a szépirodalom olvasása háttérbe szorul, de olvasási technikákat folyamatosan alkalmazunk. A képességek csak tevékenységgel fejleszthetők. Amennyiben az olvasási képességünkről szerzett ismeretet fejlesztjük, akkor az olvasás tanulása és az olvasás általi tanulás képessége is fejlődik. Min alapul a fejlett szövegértési képesség? A jól fejlett beszéd-készségen, szókincsen és hatékony szöveg- ismerésen túl szükséges a hatékony szöveg- értési stratégiák használata. Mit jelent a kognitív stratégia? Az egyén által a kitűzött cél megvalósítása érdekében választott cselekvéseket. Összefügg a motiváltsággal és a saját tudásunkra, képességeinkre vonatkozó ismereteinkkel, azaz a metakognícióval. Az olvasásstratégiai folyamatok, csakúgy, mint bármilyen más tevékenység tanulása, csak folyamatos ismétlés és gyakorlás során automatizálódik. Ezért tervszerűség és folyamatos ellenőrzés, önellenőrzés szükségeltetik a folyamat során. A tanítás során érdemes feltenni nyílt végű kérdéseket: Az én olvasásomban a legjobb, hogy... Az én olvasásomban a legrosszabb, hogy... Az olvasás során a legtöbb nehézséget az okozza, hogy... Azért olvasom el, mert... Tartsuk szem előtt, hogy nincs rossz válasz! Ne próbálják a diákok kitalálni, hogy milyen megoldásnak örülnénk, minél őszintébb és spontánabb megfogalmazás viszi őket is előbbre a megismerésben.

A következő csoportmunka során próbáltunk megoldást találni arra, hogy mivel tehetjük motiváltabbá és valódi olvasókká tanítványainkat. Több remek ötlet is elhangzott, de egyik sem konkrétan a felvetett problémára adott választ. Az előadás izgalmas kérdéseket vetett fel, de könyvtárosként, könyvtárostanárként nem tudtunk ide illeszkedő megoldást találni. Többünknek pedagógus végzettsége és gyakorlata is van, így a tanórai munka során alkalmazott módszereink színesek. Viszont könyvtárban akkor le-

het eredményt elérni, ha egyénileg vagy csak néhány fős csoportban tudunk az olvasókkal foglalkozni. Legelterjedtebb a különféle versenyek hirdetése, melyek olvasásra ösztönöznek.

Ezzel azonban csak azokat éadjuk el, akik egyébként is olvasnak, illetve a jutalomért és nem igényből olvasnak. Számukra lehet érdekes lehetőségeket kínálni, de nagyon fontos lenne megszólítani és sikerélményhez juttatni azokat a potenciális olvasóinkat is, akik még nem falják a könyveket. Mindannyian úgy gondoljuk, hogy már ez a problémafelvetés indokolja az ittlétünket, és otthon tovább keressük a megoldást.

A program harmadik harmadában a kooperatív tanulás, a reciprok tanulás alapjainak elsajátítására került sor, illetve a szövegekre alapuló könyvtári foglalkozások módszertanával ismerkedtünk.

Megismerkedtünk az ötkomponensű olvasástanítási modellel és egyéb módszerek elméleti ismertetése következett, majd rátértünk a szövegfeldolgozás módszertanára. Ez a tudás bármely szakos pedagógusnak hasznára válhat, és könyvtárostanárok is alkalmazhatják a könyvtárhasználati vagy könyvtárhasználatra épülő szakórán. Jó olvasóvá az válik, akinek első osztálytól kezdődően biztonságos a betűfelismerése és az összevona- nása, az alapszókinccs gyakran előforduló szavait globális dekódolással olvassa és motívált.

Ki kell alakítani a metakognitív hátteret, és képessé kell tenni a tanulókat az olvasási stratégiák készség szintű használatára. Az érzékszerveket és a fantáziát is be kell vonni az olvasási folyamatba. Ezek birtokában tudnak különböző szövegtípusokat megbízhatóan kezelni. Az olvasásstratégiai fejlesztő programok tapasztalata az, hogy már nyolc hét elteltével lényegesen javul a szövegértési képesség, és a hatás hosszabb távon is érvényesül.

Alapos elméleti felkészülés után ismét csoportokban dolgoztunk, és „tanulóként” feldolgoztunk egy szöveget. Az olvasásra való felkészülés a jelentésmező aktiválásával kezdődött. Sokféle kérdést kaptunk a kenguruval kapcsolatosan, amely előhívta az előzetes ismereteinket. Becsukott szemmel kép-

zeltük el a tájat, „megtapintottuk” a kenguru szőrét, illatokat „érezünk”... Ezután következett az előzetes áttekintés. Még mindig nem láthattuk a szöveget, csak a lapot néztük hátulról, és az átsejlt szöveg alapján próbáltunk ismerkedni az elkövetkezendő feladattal. Ezután következett az átfutás, amely a szem végighúzása a szövegen a bal felső saroktól a jobb alsóig. Milyen szavakra emlékszünk? Vannak benne számjegyek? Az anticipáció még szintén a felkészülés része. Itt beszélgettünk arról, hogy milyen szövegre számítunk, mit fogunk belőle megtudni. Tanácsot adtunk – mintha tanítók lennénk –, milyen céllal és hogyan olvassuk a szöveget. Már kellően kíváncsiak voltunk, és alig vártuk, hogy a szöveget olvashassuk. Így jutottunk el a szövegfeldolgozás második szakaszához, az olvasáshoz. Szakaszosan olvastunk, megálltunk és válaszoltunk azokra az előzetesen feltett kérdésekre, melyekre megtudtuk a választ. Vajon a következő részben miről fogunk olvasni? Képzeld el az olvasottakat! Ezekkel a lépésekkel haladtunk végig a szövegen. Az olvasás után összefoglaltuk a legfontosabb információkat egy-két mondatban és hosszabban is. Megbeszéltük, hogy milyen új ismeretekhez jutottunk. Következtetéseket vontunk le, megállapítottuk a tételmondatot. Az összefoglalás során megbeszéltük, hogy milyen nehézségeink voltak az olvasás során és mit kell legközelebb másképp tennünk, ha ilyen típusú szöveget olvasunk. Megbeszéltük még, hogy milyen előzetes találgatásunk vált be és mit szeretnénk még megtudni. A tanár feltette a kérdést: mi volt a szövegben a legfontosabb? Mi volt a szövegben a legérdekesebb? Szerencsés esetben ez a két szempont egybeesik. Izgalmas volt diákként dolgozni a szövegen. Tapasztalatot szereztünk arról, hogyan kell felkelteni a tanítványok érdeklődését és az óra végéig ébren tartani.

A nap végére izgalmas témák maradtak. Hallhattunk diagnosztikus értékelési keretek kidolgozásáról a szegedi egyetemen, mellyel 1–6. osztályosokat lehet mérni a matematika, a természetismeret és az olvasás területén. Láthattunk mintaoldalt egy rövidesen elérhető tankönyvcsaládból, melyet a kecskeméti főiskolán fejlesztettek ki. A legérde-

kesebb ismertetett kutatás a szemmozgás követése volt olvasás során. A kifejlesztett szoftver több tudományterület együttműködésével jött létre, illetve több terület használja. Ami jelen esetben számunkra fontos, hogy számítógéphez kapcsolt kamerák figyelik olvasás során a szemmozgást. Ennek alapján megállapítható, hogy kinek mennyi időre van szüksége egy szó vagy szöveg elolvasására. Jól láttuk az ismertetett példából, hogy a szöveges feladatok megértése sokkal tovább tart, ha a számok betűkkel szerepelnek. Az is megállapítható volt, hogy egy-egy szövegben melyek azok a szavak, amelyek nem tartoznak az olvasó alapszókincséhez. Ezt a számítógépes vizsgálatot most kezdték Magyarországon, és gyűjtik a tapasztalatokat, amelyek segítik újabb olvasásstratégiai programok kidolgozását. Ez már egy következő előadás témája lesz.

Sokkal szerteágazóbb ismeretekkel felvértezve távoztunk a Tündérpalotából, mint előzetesen gondoltuk volna. Valóban újszerű és praktikus ismeretekre tettünk szert. Ilyen hosszú napnak az ismertetésére kevés ez a hely, de aki nem tudott jelen lenni vagy ott volt, de szeretne „visszalapozni”, az megtalálja az előadás prezentációját az Olvasás Portál Szakmai anyagok menüpontjában (<http://olvasas.opkm.hu>). Ugyancsak az Olvasás Portálon, a Nevelési Tudásdepó menüpontban érhető el az a mintaprogram, melyet Steklács János dolgozott ki, címe: *Olvasási képesség, olvasási motiváció fejlesztése a metakognícióra épülő olvasásstratégiai programmal könyvtári, iskolán kívüli foglalkozásokon.*

Akinek felkeltettem az érdeklődését és szívesen olvasna még, annak jó hír, hogy harminc tananyag készült el az OPKM projektjében, melyek támogatják az értő olvasásra nevelést, fejlesztik a digitális, információs kompetenciákat, nem formális és informális tanulásra teremtenek lehetőséget, megfelelnek az EU oktatási programokkal és kulcskompetenciákkal kapcsolatos elvárásainak, illetve természetesen a magyar előírásoknak is.

Köszönet Steklács Jánosnak a tartalmas napért és az OPKM-nek az otthonos légkörért és a gördülékeny szervezésért! ■

Kedves Kollégánők és Kollégák!

A segítségeteket szeretném kérni a BMTK által meghirdetett BékésWiki szócikkíró verseny népszerűsítéséhez, hiszen az ország bármely részben élhetnek olyan Békés megyéhez szorosan kötődő emberek, akiket az átlagosnál jobban érdekel Békés megye helytörténete, helyismerete és szívesen megosztanák ismereteiket másokkal, akár egy szócikkíró verseny keretén belül is.

Arra kérlek benneteket, hogy ha tehetitek nyomtassátok ki és a könyvértékekben tegyétek ki az alábbi URL címen elérhető felhívást. (A3-as méretben is nyomtatható, csak meg kell adni az A3-as nyomtatónak, hogy a bemenet A4-es méretű a kimenet viszont A/3-as méretű legyen.)

<http://bit.ly/youFVMD>

Facebook használóknak:
<https://www.facebook.com/pages/BékésWiki/197663233603683>

A kommunikáció és a tájékoztatás megkönnyítésére három BékésWikihez kötődő Facebook csoportot is létrehoztunk. Minden érdeklődő könyvtárost és olvasót szeretettel várunk a csoportok bármelyikébe (akár mindegyikbe), a vállalkozó szelleműeket pedig a szócikkíró versenybe.

Békés Megyei Helyismereti Klub
<https://www.facebook.com/groups/351913698171482/>

BékésWiki szócikkíró verseny
<https://www.facebook.com/groups/bekeswiki.szv/>

BékésWiki szerkesztők
<https://www.facebook.com/groups/169049419864464/>

Köszönettel és üdvözlettel:
Vincze Andrea

Megtelt a kincsesbánya

Helyhiánnyal küzd Erdély és Székelyudvarhely egyik legértékesebb muzeális könyvgyűjteménye, a Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára. A székelyudvarhelyi Baczkamadarasi Kis Gergely Református Gimnázium épületében található tudományos könyvtár egyidős a református kollégiummal. A 342 éve, 1670-ben alapított könyvtárban az évek során annyi kötet összegyűlt már, hogy a helyszűke miatt nem tudják újabbakkal bővíteni az állományt. Mivel a református egyház visszakapta régi épületét, a korábbi tanítóképzőt, ezért az ingóságok, benne a könyvtári állomány sorsa bizonytalan – nyilatkozta a Hargita Népe című csíkszeredai központú napilapnak Róth András Lajos, aki 1990 óta vezeti a könyvtárat, amely jogilag a református gimnáziumé, adminisztrációs szempontból pedig a rendszerváltás után átkerült a Haáz Rezső Múzeumhoz mint muzeális gyűjtemény. Az állományával a 17. és 20. század közötti erdélyi magyar kultúrát hűen tükröző 80 ezer kötetes könyvtár túlélte az 1848-as forradalmat és a világháborúkat. A könyvek nagyjából 1950 előttiéek. Az 1700-as évek közepétől kezdődően tizenhét személyi téka került a könyvtár tulajdonába: ez adja ki a régi gyűjtemény legnagyobb részét. A könyvek 85 százaléka magyar nyelvű, a maradék pedig latin, német, francia és angol. A kétszintes könyvtár annyira túlzsúfolt, hogy a legújabb köteteket kénytelenek a polcok között, dobozokban tárolni. A könyvtáros szerint a református gimnázium vezetősége a jogi kérdések tisztázása után egy termet még fel tudna szabadítani a gyűjtemény számára az épületben.

Forrás: nyest.hu

Eseménynaptár, 2012

Dátum	Hely	Rendezvény	Rendező intézmény	Információ
III. 23–30.	Országosan	Internet Fiesta	IKSZ	iksz@oszk.hu
III. 29.	Bp., FSZEK	Internet Fiesta, zárókonferencia	IKSZ	iksz@oszk.hu
IV. 11–13.	Veszprém, Pannon Egyetem	Networkshop	NIIF, Hungarnet, Internet Társaság	http://nws.niif.hu
IV. 19–22.	Bp., Millenáris	XIX. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál	MKKE, MKE	www.bookfestival.hu www.mke.info.hu
V. 11.	Bp., ELTE TÓK	A kortárs gyermekirodalom közvetítése	ELTE TÓK	Lázárné Obbágy Katalin (1) 487-8155

Februári lapszámunk szerzői

Balázs-Arth Valéria
Budapest

Czupyné Léber Boglárka
Berzsenyi Dániel Könyvtár, Szombathely

Dományi Zsuzsa
Móricz Zsigmond Városi Könyvtár, Tata

Donkó Erika
ELTE Gyakorló Általános Iskola és Középiskola Könyvtáraí

Kovátsné Várady Eszter
Helischer József Városi Könyvtár, Esztergom

Kristóf Ibolya
SZIE Kosáry Domokos Könyvtár és Levéltár, Gödöllő

Lencsés Ákos
KSH Könyvtár, Budapest

Letenai Mária
Ady Endre Városi Könyvtár és Művelődési Központ, Baja

Majorné Bodor Ilona
Eötvös József Főiskola Könyvtára, Baja

Mák Ferenc
Aracs közéleti folyóirat, Szabadka

Petrozsényi Eszter
Móricz Zsigmond Városi Könyvtár, Tata

KÖNYVTÁRI LEVELEZŐ/LAP

XXIV. évf. 2012. 2. szám

Kiadja
az Informatikai és Könyvtári Szövetség
a Nemzeti Erőforrás Minisztérium
és a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával

Felelős kiadó: Fodor Péter
Főszerkesztő: Fülöp Ágnes (afulopa@gmail.com)
Nyomdai előkészítés: Tóth János

Szerkesztőség:
1827 Budapest, Budavári Palota F épület
Tel./fax: 331-1398

Megjelenik évente tizenkétszer
A megrendelőknek befizetési csekket vagy számlát küldünk
Egy szám ára 520 Ft
Éves előfizetési díj áfával és postaköltséggel együtt 6200 Ft
Nyugdíjasoknak és könyvtár szakos hallgatóknak 2600 Ft
HU-ISSN 0865-1329

www.epa.oszk.hu/kl
kl@oszk.hu

Készült az Inkart Kft. nyomdájában
Felelős vezető: Somogyi Sándorné

NEMZETI ERŐFORRÁS MINISZTERIUM

Nemzeti
Kulturális
Alap